

МАТЕРІАЛИ
II НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«МЕХАНІЗМИ СУЧАСНОГО
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ»**

(16-17 жовтня 2020 р.)

Івано-Франківськ
2020

УДК 37.07:[005:001.895](063)
М 55

Механізми сучасного інноваційного розвитку педагогічної науки та освіти. Матеріали II науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 16-17 жовтня 2020 р.). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2020. – 100 с.
ISBN 978-966-992-243-4

У збірнику представлені матеріали II науково-практичної конференції «Механізми сучасного інноваційного розвитку педагогічної науки та освіти». Розглядаються загальні питання теорії та методики навчання, теорії і методики управління освітою, дошкільної педагогіки та інше.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться педагогічною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 37.07:[005:001.895](063)

ISBN 978-966-992-243-4

© Колектив авторів, 2020
© Видавництво «Молодий вчений», 2020

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Вороньцька В.В.

ДІАГНОСТИКА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
УЧНІВ ГУМАНІТАРНОЇ ГІМНАЗІЇ6

Pavlishcheva Ya.O.

CHALLENGES AND PRIORITIES OF ESL TEACHERS
IN NON-ENGLISH SPEAKING COUNTRIES9

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Козаченко К.Ю.

СПОСОБИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
НА УРОЦІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»
ЗА ТЕМОЮ ТИЖНЯ «МОЄ ДОВКІЛЛЯ»13

Мандзій В.Л.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТРАТЕГІЇ
МЕДІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЗАСІБ
ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ16

Меденцева Н.П.

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ
УЧАЩИХСЯ АКАДЕМИЧЕСКИХ ЛИЦЕЕВ В УЗБЕКИСТАНЕ19

Михалюк Л.П.

МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ІЗ ТВОРЧІСТЮ
М.В. ЛИСЕНКА НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....22

Налєпа А.О.

РОЛЬ ЕКСПЕРИМЕНТУ НА УРОКАХ ФІЗИКИ26

Оліферович Т.О.

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ І ПЕРЕШКОДИ ОН-ЛАЙН ПЛАТФОРМ
ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....30

Падушина О.В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ
КОЛЬОРІВ НА ЛЮДИНУ33

Проскунін В.М.

ДОСЛІДНИЦЬКЕ НАВЧАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ
ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ..... 37

Сас О.В.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВІДОБРАЖЕННЮ
ПОВІТРЯНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ У ЖИВОПИСІ..... 40

Степанова О.В., Трубіцина О.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕНСИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШИХ КЛАСАХ
СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ (НА ПРИКЛАДІ
СУГЕСТИВНОГО МЕТОДУ Г. ЛОЗАНОВА)..... 44

Шовкопляс А.Ю.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФЕЛТІНГУ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 47

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Аніщенко В.О.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД
У СТУПЕНЕВІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПЕНІТЕНЦІАРІЇВ УКРАЇНИ 51

Zhumbei M.M.

ANALYSIS OF CONDITIONS, FUNCTIONS
AND REASONS OF GAINING COMMUNICATION SKILLS
BY THE FUTURE MANAGERS OF TOURISM..... 54

Пілішко А.О.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСНОВАМ ТЕХНІКИ АКВАРЕЛІ..... 56

Пінчук Д.М.

БРЕНДИНГ ВИКЛАДАЧА В ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ
ЯК ЗАСІБ ГЛОБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ..... 60

Пліс О.І.

ОСОБЛИВОСТІ СВІТЛОТІНЬОВОГО РОЗПОДІЛУ
В КАРТИНАХ МАРИНІСТИЧНОГО ЖАНРУ..... 64

Щеголєва Т.Л.

КОМПЕТЕНТНИЙ ВИКЛАДАЧ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ДЛЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПОТРЕБ – ЗНАВЕЦЬ МОВИ
ЧИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ? 69

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Бережна Л.В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ ЗДАТНОГО КРЕАТИВНО ВИРІШУВАТИ
ПРОФЕСІЙНІ ЗАВДАННЯ 73

Горбачова Л.С.

ПОШУКИ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ
ОСВІТНЬОЮ ГАЛУЗЗЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 76

Снявська Н.О.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІК ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
В ОСВІТНЬОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ 80

Щербак І.В.

ДЕФІНІЦІЯ ГЛОБАЛЬНИХ ІНДИКАТОРІВ
ДЛЯ АНАЛІЗУ СТРАТЕГІЙ ПОЗИЦІОНУВАННЯ
ПРОВІДНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ 85

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Кілівник А.С.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ
ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ПРИРОДИ
ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА 89

Соляник М.И.

ПОДВИЖНОСТЬ КАК СРЕДСТВО
АКТИВИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКА 93

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Петровська А.М.

РОЛЬ БАТЬКІВ У ЗАЛУЧЕННІ ДІТЕЙ ДО НАРОДОЗНАВСТВА 96

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Воронецька В.В.

здобувач,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ДІАГНОСТИКА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ ГУМАНІТАРНОЇ ГІМНАЗІЇ

Творчий потенціал учнів гуманітарної гімназії – це специфічна форма творчої активності особистості, що базується на інтелектуальних можливостях, мотивації творчої діяльності, креативності, і дозволяє школяреві продукувати суб'єктивно нові способи вирішення творчих завдань, створювати оригінальні образи та ідеї, гнучко й оперативно орієнтуватися у потоці інформації та різних формах педагогічної взаємодії.

З метою визначення рівня сформованості творчого потенціалу учнів за мотиваційно-ціннісним критерієм було використано метод експертних оцінок. Експертам (5 осіб), у ролі яких виступали вчителі, класні керівники, пропонувалося за п'ятибальною шкалою оцінити мотивацію творчої діяльності учнів за такими показниками: 1) спрямованість на творчу самореалізацію; 2) сформованість внутрішньої мотивації творчої діяльності; 3) сформованість пізнавальної потреби, допитливості як прагнення до нового та незвичайного; 4) прагнення до успіху при вирішенні творчих дослідницьких завдань; 5) потреба в само детермінації; 6) переконаність у громадській значущості творчої діяльності, активна життєва позиція.

Під час вивчення сформованості творчого потенціалу учнів за особистісно-рефлексивним критерієм ми орієнтувалися на раніше визначені показники: толерантність до незрозумілого; позитивна самооцінка, впевненість у собі, переконаність у можливості досягнення успіху в творчій діяльності; комунікабельність; міжособистісна толерантність; цілеспрямованість і наполегливість у реалізації творчих

задумів; працелюбність; емоційна стабільність і розвинений самоконтроль; організованість; оптимізм, життєва цілеспрямованість.

З метою оцінювання рівня сформованості творчого потенціалу учнів за особистісно-рефлексивним критерієм використовувалась адаптована методика експертних оцінок В. Андрєєва. Учні ознайомлювались з конкретною проблемою, а також програмою і звітом дослідницької групи, що працювала над її розв'язанням. Після цього їм пропонувалося відповісти на питання:

– Які проблеми і на якому етапі роботи виникли? Чому? Які кроки Ви зробили б для їх усунення?

– Оцініть ефективність запропонованого вирішення проблеми.

– Чи існує подальша перспектива у вирішенні даної проблеми?

Відповідь обґрунтуйте.

– Спробуйте розробити власну програму ефективного розв'язання проблеми.

Поведінка й відповіді учнів у процесі виконання завдання оцінювалися групою експертів за шкалою рівнів розвитку здатності до самоуправління і саморегуляції в ході творчої діяльності, розробленою на основі аналізу відповідної психолого-педагогічної літератури.

З метою визначення рівня сформованості творчого потенціалу учнів за когнітивним критерієм використовувався комплекс діагностичних методик: «Універсальний інтелектуальний тест» [1], коротка форма фігурного тесту Е. Торранса [3], адаптований варіант тесту вербальної креативності Медніка [2], метод експертних оцінок.

Крім методики Е. Торранса під час визначення рівня сформованості творчого потенціалу учнів за когнітивним критерієм використовувався також адаптований варіант тесту вербальної креативності С. Медніка [2]. Учням пропонувалися трійки слів, до яких необхідно було підібрати ще одне слово так, щоб воно поєднувалося з кожним із трьох запропонованих слів. Наприклад, для трійки слів «годинник», «скрипка», «єдність» словом-відповіддю може слугувати слово «майстер» (годинниковий майстер, скрипковий майстер, єдиний майстер). Усього підліткам пропонувалося 20 таких словесних тріад. Час для виконання учнями завдань не обмежувався. Відповіді оцінювалися за критеріями продуктивності, оригінальності та унікальності, на основі чого визначався рівень вербальної креативності учнів.

Комплексне врахування виділених критеріїв (мотиваційно-ціннісного, особистісно-рефлексивного, когнітивного, діяльнісно-

результативного) і відповідних показників дало змогу визначити три загальні рівні сформованості творчого потенціалу учнів: низький (репродуктивно-імітаційний), середній (частково-креативний) і високий (автономно-креативний).

Отримані результати свідчать, що високий рівень сформованості творчого потенціалу, названий нами на основі аналізу його змістових характеристик автономно-креативним, властивий лише для 18,1% учнів. Середній (частково-креативний) рівень сформованості творчого потенціалу виявлено у 40,1% учнів, які брали участь у дослідженні. Проведене дослідження засвідчило, що для відносно великої частини учнів загальноосвітніх шкіл (41,8%) властивий низький (репродуктивно-імітаційний) рівень сформованості творчого потенціалу.

Отже, результати констатувального етапу дослідження свідчать, що традиційна організація освітнього процесу у загальноосвітніх школах не забезпечує формування у багатьох учнів високого та й навіть середнього рівня творчого потенціалу. Існуюча система загальної середньої освіти не в змозі в процесі одних лише класно-урочних форм діяльності повною мірою реалізувати соціальне замовлення на розвиток особистості, здатної самостійно приймати рішення, усвідомлено здійснювати свій вибір, гнучко реагувати на зміни обставин, продукувати нові оригінальні способи розв'язання проблем. Як свідчать наші спостереження, бесіди з учителями, класно-урочна робота обмежує прояви творчого потенціалу школярів через свої специфічні особливості: спрямованість на обов'язкове засвоєння програмного матеріалу в чітко визначеному обсязі; домінування пояснювально-ілюстративних і репродуктивних методів навчання з акцентом на запам'ятовування і відтворення навчального матеріалу; орієнтація на фронтальні форми навчальної діяльності, які обмежують міжособистісну взаємодію учнів; недостатні можливості для врахування статевих, вікових і індивідуальних особливостей школярів, їх інтересів і нахилів; використання жорсткої системи зовнішнього контролю за допомогою бальної системи оцінок; одноманітність навчальних планів, програм, форм і методів навчання; використання директивних способів впливу на школярів тощо.

На наш погляд, сприятливі можливості для подолання цих недоліків і підвищення розвивального ефекту навчально-виховного процесу створюються в умовах позакласної роботи.

Список використаних джерел:

1. Беспалько О.В. Особливості соціалізації підлітків у сучасних соціокультурних умовах. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка і психологія* : зб. наук. пр. Київ : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2008. № 9. С. 106–108.
2. Халперн Д. Психологія критического мышлення. Санкт-Петербург : Питер, 2000. 512 с.
3. Torrance E.P. *Education and Creative Potential*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1963. 167 p.

Pavlishcheva Ya.O.

*PhD in Philology, Assistant Professor,
Yaroslav Mudryi National Law University*

CHALLENGES AND PRIORITIES OF ESL TEACHERS IN NON-ENGLISH SPEAKING COUNTRIES

These days, good command of English is considered to be one of the most essential skills for a highly-qualified professional in any sphere. That is why ESL teaching has turned out in great demand around the globe. To begin with, a lot of English teachers in non-English speaking countries have faced a challenge of enhancing their professional level by acquiring TESOL or CELTA certificates. Taking these courses allows ELT to enrich the set of their teaching tools as well as broaden the range of approaches and appropriate techniques. Besides, the teachers have obtained the ability to think out of the box and to review their conventional way of teaching they have been used to. This ability is extremely vital in the teacher's activity because of the dynamic shifts in the sphere of modern education. An intense development of information technologies and digital area, which are being applied more and more frequent in the English language lessons, has resulted in growing needs for technologically advanced ESL teaching. The teachers, in turn, have to be aware of the brand new educational tendencies to meet current students' needs. What is more, in the sphere of higher education teachers have faced with the lack of motivation among the students of non-linguistic specialties along with the reduction of teaching hours. This, in turn, has made educators search for more new effective ways to encourage students to learn foreign

languages, such as using games through the interactive board, applying various video materials, podcasts, involving a lot of authentic resources etc. Modern educational system has turned out in the transitional phase when old approaches and teaching techniques should be reviewed and new ones should be established and developed.

Educators all over the world are investigating current challenges which they meet due to the shifts in the educational system. They are developing new vision and effective approaches in their works. Various aspects of the problem have been examined by Holubnycha L., Borzenko O., Narayan R., Behroozi M., Akbari Z., Cohen A., Miasoiedova S. However, intensively changing teaching conditions in terms of increasing necessity of distant education make teachers review their educational techniques and methods on a regular basis.

First of all, when teaching English as a foreign language, it is essential to mind the issues of culture and mentality. The point is that ways of ESL teaching may significantly differ depending on the country and its cultural code. Obviously, approaches and techniques of teaching English in the Western countries will distinguish from the Eastern ones. That is why one more necessary skill for the ELT to be effective is sensitivity and openness to the cultural peculiarities of the students. Apart from this, a teacher should maintain an unbiased atmosphere among the students within the mixed classes. This could be successfully achieved provided that a teacher is well-prepared and familiar with the local culture, customs and traditions. Thus, the teachers' willingness to explore other cultures and broaden his/her horizons may play a key role in their effectiveness when teaching a foreign language to non-English speaking learners.

Secondly, two significant aspects of ESL are the degree of teacher's involvement into the lesson as well as his/ her interaction with the students. For the last decades these issues have been considerably rethought by pedagogues. The teacher's role has been transformed from a dominating mentor into a facilitator whose task is to accompany and guide learning process without excessive intrusion. This has appeared rather effective way of teaching which encourages students with different abilities not to lose their interest in learning a language, to feel independent and responsible for their learning results. In other words, an ELT motivates language learners, inspiring them to go further showing all possible ways. That is why to improve their lessons, making them more relevant to the students' needs the successful English teachers will make use of various both digital and non-digital tools,

such as video clips, interactive board, language games and apps, debates, questionnaires etc. Alongside, while interacting with the students a teacher should mind the ratio 80/20 for the language learners, i.e. following the learner-oriented approach to strike the balance between teaching activity and revealing the students' full potential during the lesson. However, an ELT needs to flexibly vary this ratio in some individual cases when a student feels lack of confidence, frustration or anxiety because of a difficult task or other reasons. The key point here for the teacher is to adequately respond to the learner needs preventing his/her distraction from the learning process.

Besides, an effective language acquisition implies covering four language aspects during the English lessons, namely speaking, writing, reading and listening. However, the ELT should be aware of the students' language level while applying this principle. Thus, the teachers should pay more attention to listening and speaking with beginners, whereas the priority for intermediate and upper learners are reading and writing.

Being effective in ESL teaching implies that a teacher is able to be flexible and adaptable enough. Moreover, his/her task is not only to teach students, but to be eager to constantly learn and improve their teaching skills. The English teachers should bear in mind that a language is quite a dynamic phenomenon which is constantly changing. This means that to keep up with all the changes, to teach effectively the educators are expected to vary their teaching materials and experiment with their educational methods. For instance, in terms of the increasing integration of various media tools (such as apps or on-line platforms) and electronic devices into the foreign languages teaching productivity of a lesson will depend on an educator's technological advancement, his/her ability to combine both traditional approaches and cutting edge ones. In this way, the most challenging task that educators have faced recently is to put the whole educational process into the digital framework. Such a change demands from ESL teachers being both technologically conscious and successfully handling a new way of communication with students, because in terms of digitization in the sphere of English teaching it is crucial not to lose live interaction between an educator and a student. That is why ESL teacher should apply various programs and social networks, such as Zoom, Skype conferences, chatting application to stay in touch with students, encouraging them to communicate, developing their language skills. In this way, teachers will have to review their teaching tools (first of all, traditional textbooks) and find more suitable for achieving educational goals. For example, based on interactive whiteboard application

English language teachers are successfully working with large groups of students on-line performing various types of tasks, such as listening, watching video extracts or reading texts. Moreover, students are actively engaged in the activities with the interactive whiteboard directly checking exercises or taking part in the communication games, e.g. Kahoot or Quizlet. Additionally, there is a growing need in working out ESL interactive textbooks, which have emerged and become in great demand during COVID pandemic. Unlike digital textbooks, interactive ones contains all learning materials as well as audio and visual aids. A significant advantage of the latter for teaching English is an opportunity to fill it with a content gathered from various educational resources adjusting these materials in accordance with the current students' needs.

References:

1. Akbari Z. (2015). Current challenges in teaching/learning English for EFL learners. *Procedia – Social and behavioral sciences*, vol. 199, pp. 394–401.
2. Borzenko O., Pavlishcheva Ya. (2019). Educational Games with an interactive whiteboard at professional English lessons. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, vol. 11, (2), pp. 18–37.
3. Holubnycha L., Shatrava O. (2017). Using interactive whiteboard at English lessons for law students. *Science and Education*, vol. 12, pp. 24–30. Retrieved from: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2017/12_2017/3.pdf
4. Miasoiedova S.V. (2016). Incorporating technology into education: methodstechniques and strategies. *Inozemni movy u vyshchyi osviti: lingvystychni, psyholohopedahohichni ta metodychni perspektyvy*. Retrieved from: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/12429>
5. Narayan R. (2017). Challenges of non-native teachers of English in English as a second language classrooms. *International journals of humanities and cultural studies*, vol. 4, issue 1, pp. 135–175.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Козаченко К.Ю.

студентка,

Національний університет

«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

СПОСОБИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОЦІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ЗА ТЕМОЮ ТИЖНЯ «МОЄ ДОВКІЛЛЯ»

Аналізуючи слова французького мислителя і філософа Рене Декарта, який писав: «Недостатньо мати гарний розум, головне – правильно його використовувати», можна дійти висновку, що більшість з нас майже не користуються можливостями, які закладені в дивовижній людській здатності – мисленні. Насправді ж мислення можна і навіть необхідно постійно вдосконалювати, тренувати, так як тренуються, наприклад, спортсмени чи музиканти. Так як людина – єдина істота у світі, яка може мислити критично. І саме школа та уроки «Я досліджую світ» – є сприятливим середовищем для навчання та розвитку такого мислення.

Пропонуємо розглянути використання окремих вправ з наочністю для розвитку критичного мислення на уроці «Я досліджую світ» за темою тижня: «Моє довкілля» [2].

1. Вправа «Кластер»

Завдання

Скласти кластер до слова довкілля (рис. 1).

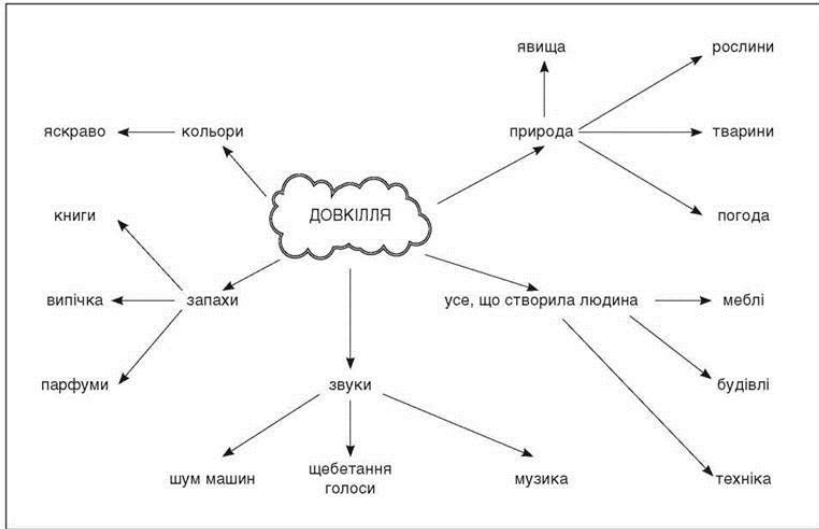

Рис. 1. Кластер

2. Вправа «Чарівний олівець»

Завдання

Закреслити ті картинки, на яких діти завдають шкоди природі; обґрунтувати свою позицію (рис. 2).

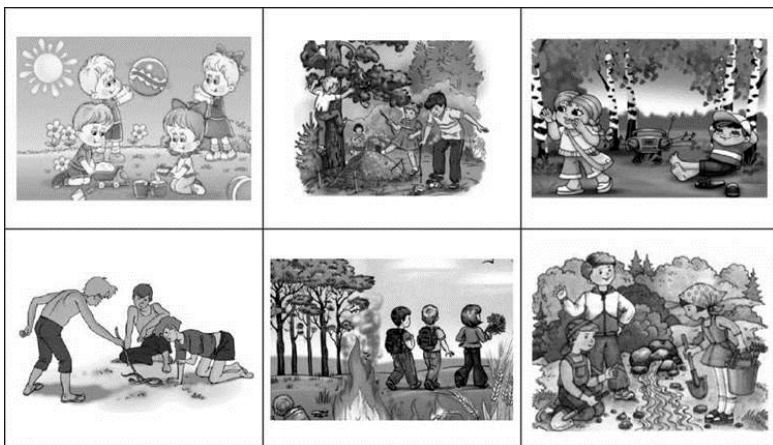

Рис. 2. Чарівний олівець

3. Вправа «Жива, нежива природа та рукотворні об'єкти»

Завдання

Обвести малюнки, на яких зображено об'єкти живої природи, зеленим кольором, об'єкти неживої природи – червоним кольором, рукотворні об'єкти – жовтим кольором (рис. 3).

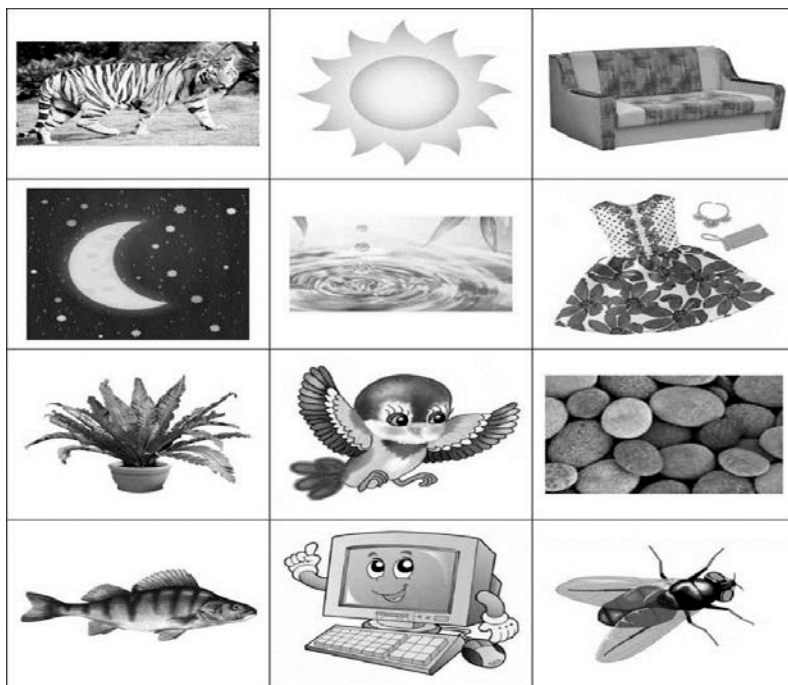

Рис. 3. Жива, нежива природа та рукотворні об'єкти

Отже, здатність критично мислити є навичкою, яку треба формувати, розвивати в навчальному середовищі.

Розвиток критичного мислення на уроках «Я досліджую світ» багатофункціональний: він активізує та стимулює пізнавальну діяльність; оптимізує спілкування в процесі взаємодії; забезпечує короткий ефективний відпочинок; позбавляє напруження, підсилює інтерес до навчального матеріалу; дозволяє змоделювати різноманітні ситуації і цим наблизити умови навчання до реальної дійсності; активізує взаємодію між учасниками освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти. Київ, 2018.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 16.04.2020).
2. «Нова українська школа» матеріали для вчителів, студентів, учнів та батьків. Вчимося вчитися та критично мислити. 2018.
URL: <https://nuschool.com.ua/teaching/world/1klas/7.html> (дата звернення: 16.04.2020).
3. Нова українська школа: Порадник для вчителя. Київ, 2017.
URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf> (дата звернення: 16.04.2020).

Мандзій В.Л.

студентка,

Рівненський державний гуманітарний університет

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТРАТЕГІЇ МЕДІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЗАСІБ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Поняття компетентність визначається як спроможність кваліфіковано проводити певну діяльність, виконувати завдання. В законі України Про освіту компетентність – це комбінація знань, умінь, навичок, цінностей, поглядів, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно проводити професійну та подальшу навчальну діяльність [1].

Перехід освіти до компетентнісного навчання пояснюється швидким розвитком людського прогресу, глобалізацією сфер людської діяльності та неможливістю фактично отриманих знань забезпечити постійний високий професіоналізм людини у швидкозмінному світі.

Досягнення суспільства пропонують нам чимало благ, серед яких широка різноманітність і доступність контенту. Але, разом з цим, маємо проблеми пов'язані з фейковими новинами та маніпуляціями.

Саме тому у світі виникнули поняття медіаосвіти, медіаграмотності як важливого чинника у формуванні особистості. Їх головні завдання – розвинути в навички критичного мислення, уміння аналізувати інформацію. Однак, це можливо тільки за умови формування

медіакомпетентності, що на практиці вдається не так легко, оскільки в Україні дослідження цього напрямку освіти триває лише декілька десятиліть [4].

В Україні питання медіаграмотності постало дуже гостро, адже саме від якості інформації, яку ми отримуємо, залежить майбутнє держави.

Медіа – засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, призначені для її донесення крізь просторові, часові чи інші перепони. В широкому розумінні будь-яка знакова система, зафіксована в певній формі, є медіа, наприклад, усна мова, зображення чи друкований текст. Проте зазвичай під медіа розуміються технічні засоби та канали комунікації, такі як радіо, телебачення, інтернет, поширення знімних носіїв інформації, що формують особливе середовище комунікації [4].

Медіаграмотність – сукупність знань, навичок та умінь, які дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, а також розуміти й аналізувати складні процеси функціонування медіа в суспільстві, та їхній вплив.

Медіаграмотність – це мета медіаосвіти, яка думає про людину, яка розвивається до автономії. Перш за все, споживачі інформації повинні володіти базовими та іншими навичками життя, перш ніж бути залученими до використання засобів масової інформації. Медіаосвіта, орієнтована на концепцію медійної грамотності, має враховувати, з якого віку дитина може бути краще розвиватися з оперттям на засоби масової інформації, ніж з використанням альтернативних занять, і вирівнювати їх розвиток відповідно до досліджень медійного ефекту [4].

Масштаби впливу медіа на різні сфери життя людини зростають з кожним днем. Це вимагає не лише умінь працювати з сучасними технічними пристроями, а й достатнього рівня критичного мислення. Тому для сучасного педагога медіаграмотність повинна бути однією із найважливіших навичок.

Існує декілька підходів використання засобів масової інформації:

- інтеграційний;
- факультативний;
- спеціальний.

Медіа, що є інтегрованими в традиційні предмети навчального плану, стають засобом підвищення ефективності навчання, якщо задовольняють такі вимоги:

- сприяють підвищенню пізнавального інтересу;

- відповідають практичним потребам викладача і студента;
- універсальні у використанні;
- застосовуються з опорою на базову навчальну програму [3, с. 34].

При застосуванні медійних засобів у навчальному процесі значно змінюється роль викладача, методи і зміст самого навчального процесу. Сучасні медіатехнології дозволяють індивідуалізувати навчальний процес. З'являється можливість у вирішувати особливий тип задач, який спрямований на рефлексію студентами своєї діяльності, що реалізується в умовах індивідуального підходу до навчання [1].

Медіа мають також певні виховні можливості: вони привчають до організованості. Засоби графіки, музичні фрагменти знімають напруження. Робота з медіа розвиває вміння планувати свою діяльність, приймати рішення. Якщо традиційна система навчання стимулює мотивацію досягнень, таких як отримання хороших оцінок, успішна здача екзамену тощо, то використання інформаційних і комунікаційних технологій забезпечує формування пізнавальних мотивів студента, які сприяють активності пізнання, підвищують ефективність засвоєння знань.

Всі технології, які будуть впроваджуватись у найближчому майбутньому, стануть називатись технологіями третього тисячоліття, яке стане переломним в розвитку людства. Тому проблема інтеграції медіа в освітній простір потребує пильної уваги з боку філософів, економістів, соціологів, політологів, педагогів, психологів тощо, оскільки ці проблеми можуть бути вирішені лише комплексно [2, с. 67].

Дослідження запровадження медіа в навчальний процес показують, що відбувається теоретичне осмислення досвіду у цій галузі освіти. У засвоєнні такого досвіду є багато позитивних моментів, а саме: запозичення нових методик, методів викладання, вивчення теоретичних підходів тощо. Тому дослідження у цій галузі є актуальним напрямом розвитку сучасної педагогіки.

Список використаних джерел:

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні: Президія Національної академії педагогічних наук України 21 квітня 2016 р. URL: www.mediaosvita.com.ua/material/koncepcia
2. Медіаосвіта соціальних педагогів : навчально-методичний посібник / Автори-укладачі: Г.Я. Майборода, М.М. Матвійчук. Черкаси : ФОП Гордієнко Є.І., 2014. 90 с.

3. Мосінок О. Концепція соціальної освітньої мережі як інноваційного засобу навчання. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. Вип. 6. С. 240–245.

4. Формування ключових компетентностей нової української школи. URL: <http://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2017/08/2017>

Меденцева Н.П.

асистент,

*Ташкентський університет інформаційних технологій
імені Мухаммада аль-Хорезмі*

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ АКАДЕМИЧЕСКИХ ЛИЦЕЕВ В УЗБЕКИСТАНЕ

В связи с осуществлением реформ в образовательной системе Республики Узбекистан, особое внимание стало уделяться подготовке кадров на всех этапах обучения. Преобразования также затронули и сферу среднего специального и высшего образования.

В Постановлении Президента Узбекистана Ш. Мирзиёева «О дальнейшем совершенствовании системы подготовки кандидатов для поступления в высшие образовательные учреждения» от 26 сентября 2017 года [2] говорится, что с 2018/2019 учебного года в Республике будут функционировать 68 академических лицеев с высоким научным и педагогическим потенциалом, достаточной материально-технической базой.

Главной педагогической задачей преподавателей академических лицеев выступает подготовка выпускников, ориентированных на обязательное дальнейшее совершенствование в высших учебных заведениях Узбекистана, а также ведущих мировых вузах. Остро стоит проблема выработки у учащихся академических лицеев навыков работы с научной информацией, чтобы они не чувствовали себя «потерянными» на следующей ступени непрерывного обучения, являли собой образец современного студента – будущего исследователя. В современном мире этого невозможно добиться без владения иностранными языками, самыми популярными из которых в Узбекистане являются английский и

русский. Предметом исследования в нашем исследовании представляется русский язык.

Предмет «Русский язык» является обязательным для изучения в академических лицеях как для групп с русским языком обучения, так и с узбекским. При поступлении выпускников в высшие образовательные учреждения на филологические направления, сложность заданий будет одинаковой, независимо от того, на каком языке обучался лицеист. К тому же, в Узбекистане функционируют филиалы белорусских и российских вузов, где также будет востребовано знание русского языка.

Поэтому перед преподавателями русского языка в академических лицеях ставится задача подготовить компетентного в языковом плане выпускника. Так как в век развития информационных технологий коммуникативная функция языка все чаще реализуется в письменной форме (переписка в соцсетях, информация на сайтах, электронные научные издания и пр.), то считаем вполне целесообразным говорить об акцентировании внимания на обучении письменной русской речи учащихся академических лицеев.

Все упражнения по обучению письменной речи можно разделить на две основные группы: подготовительные упражнения и собственно речевые.

Первая группа достаточно проста для учащихся среднего этапа обучения: это упражнения по трансформации моделей той или иной сложности, работа со словарем. Трансформации на «расширение», распространение помогают выработать у обучающихся «прогнозирование» развития речевой ситуации в таких жанрах, как эссе, сочинение, рассказ. Трансформации на «сужение», свертывание тренируют у будущих студентов умения работать с научными текстами: составлять конспекты, тезисы, рефераты.

Второй тип, то есть собственно речевые упражнения, призваны стимулировать умение учащегося логично, последовательно, уместно передать информацию в письменном виде.

В академических лицеях образовательные программы включают в себя уже не примитивные «воспроизведения по памяти групп предложений», а более продвинутые речевые упражнения: изложение, сочинение, рассказ, описание, – а на втором году обучения – написание деловых писем, аннотирование, рецензирование, рассказ с элементами рассуждения, составление конспектов. Аннотирование и конспектирование целесообразно проводить по научно-популярным

текстам, тематика которых соответствует направлению обучения в конкретном академическом лицее.

Письменные работы предусмотрены также как средство промежуточного и итогового контроля знаний учащихся. Для групп с русским языком обучения сочинение является видом экзаменационной работы на выпускной аттестации.

Учебная программа учитывает, что в группах с русским языком обучения большинство составляют учащиеся, для которых русский язык – не родной. Как правило, это билингвы. В письменных работах билингвов наблюдается нарушение цельности и связности высказываний, неадекватный выбор последовательности изложения содержания, однако такие ошибки вполне устранимы, так как учащиеся все же обладают необходимым уровнем языковой компетенции, и экзаменационные сочинения, как правило, демонстрируют достаточный и даже хороший уровень подготовки лицеистов.

Если под языковой компетенцией понимать «субъективную характеристику, представляющую собой сплав знаний, умений и качеств языковой личности, позволяющих личности быть эффективной в речемыслительной деятельности» [1], то можно сказать, что в Узбекистане учащиеся академических лицеев вполне успешно овладевают ею.

Развитие методической науки не стоит на месте. Все методики и педагогические технологии должны быть направлены на развитие профессиональной коммуникативной компетентности учащихся академических лицеев по выбранному направлению обучения, что поможет им в успешном продолжении образования в вузе.

Список использованных источников:

1. Аврорин В.А. Двужычие и школа / Аврорин В. А. // Проблемы двуязычия и многоязычия. – М., 1972.
2. URL: https://nrm.uz>contentfdoc=517400_postanovlenie_prezidenta_respubl...

Михалюк Л.П.

студентка,

*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка*

МЕТОДИКА ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ІЗ ТВОРЧІСТЮ М.В. ЛИСЕНКА НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В історії української культури роль музично-педагогічної спадщини М.В. Лисенка характеризується всебічністю його обдарування й діяльності. Митець – основоположник української професійної музики, який підніс усі її жанри на високий художній і фаховий рівень, заклав основи музично-критичної і наукової думки; цінними є напрацювання у галузі музичної освіти, організації культурно-мистецького життя. Крізь усі наукові праці композитора проведена думка, що основою творчості справді національного художника мають бути народ і його пісня; у порадах митцям і педагогам М. Лисенко закликав не відриватися від народного ґрунту. У музичному вихованні дітей митець великого значення надавав народним іграм з піснями, танцями і образними рухам.

Сучасні концепції музично-естетичного виховання ґрунтуються на національних засадах, тому актуальним постає опрацювання історичного та теоретико-методологічного аспектів процесу навчання у минулому, врахування його корисного досвіду, що закладений у творчій та музично-педагогічній спадщині М.В. Лисенка.

Основним шляхом розвитку емоційної чутливості, виховання інтересу та любові до музичного мистецтва, формування художнього смаку та збагачення естетичного досвіду в дітей, науковці-педагоги вважають музичне сприймання. «Справжнє, пережите і продумане сприймання – основа всіх форм залучення до музики, бо при цьому активізується внутрішній, духовний світ учнів, їх почуття і думки», – писав Д. Кабалевський [2, с. 56].

Підготовці учнів до сприймання музики сприяє вступне слово вчителя, яке допомагає краще зрозуміти твір композитора. В той же час вступне слово обов'язково повинне збудити інтерес до твору, бажання його послухати. Слово вчителя повинне бути коротким, щоб не стомлювати увагу дітей, не відволікати їх від музики, яку їм належить слухати. У розмові про музику найважливіше ввести учнів у ту

атмосферу, в якій створювався той чи інший твір. «Зрозуміти музичний твір – значить зрозуміти його життєвий задум, зрозуміти, як композитор переплавив цей задум у своїй творчій свідомості» [3, с. 35].

У вступному слові вчителя до сприймання творів М.В. Лисенка для початку варто наголосити на значенні постаті митця, як основоположника української класичної музики, який вперше створив зразкові твори в провідних жанрах на народній основі, а також, на тому, що творчість композитора – фундатора української класичної музики – являє собою епоху в розвитку національного мистецтва. Різносторонність М. Лисенка гідна подиву: композитор – творець нових форм та жанрів національної музики, організатор і диригент великих хорових колективів, піаніст – віртуоз з широкою концертною діяльністю, педагог і вчений фольклорист, активний громадський діяч, невтомний пропагандист української музики. Необхідно згадати і про дитячі роки та навчання музиці з раннього дитинства, студентські роки та фольклористичну діяльність.

Рекомендуємо слухання хору «А вже весна» з опери М. Лисенка «Весна і Зима» розпочати із вчительської розповіді про те, що прихід весни з давніх часів люди розуміли як боротьбу двох сил – холоду і тепла. Щоб допомогти весні подолати свою супротивницю, наші предки спалювали або топили в річці солом'яне опудало зими, носили зображення сонця, водили танки, співали пісні. В обрядових піснях-веснянках вони закликали весну, птахів.

На непередготовленого слухача музичний твір часто не справляє враження, нічого не говорить ні його розуму, ні серцю. Розбір допомагає зрозуміти музику, пережити її, естетично сприйняти. «Найважливішим музичним педагогічним завданням є розвиток звукових (слухових) навичок, які допомагають вільно орієнтуватися і в чисто музичній природі слухових образів (ритм, відстань, динаміка, хода або темп, колорит або тембр), і в емоційному змісті (насиченості) їх, і в символіці вираження і зображення (звукозапис)», – писав Б. Асаф'єв [1, с.15]. На переконання О. Ростовського, аналіз музичних творів є невід'ємною частиною діяльності учнів на уроках музичного мистецтва, допомагаючи їм проникнути в складний світ художніх образів. Саме на етапі аналізу учні набувають досвіду музично-творчої діяльності, оволодівають уміннями і знаннями, необхідними для повноцінного музичного сприймання [4, с. 45].

Після слухання увертюри до опери М. Лисенка «Тарас Бульба», вчителю слід звернути увагу учнів на те, що у творі звучить кілька музичних тем, у яких відчувається вплив народної пісні. Серед цих тем – інтонації пісні «За світ встали козаченьки», яка набула тут нового характеру, змісту. Варто згадати, що авторство цієї пісні приписують Марусі Чурай.

Досвід вчителів-практиків свідчить, що неодноразове сприйняття всякого художнього твору допомагає краще, повніше різносторонньо сприйняти його, особливо це стосується музики. Тому рекомендуємо прослухати з учнями початок увертюри опери «Тарас Бульба» ще раз і прослідкувати, як змінюється характер основних тем. За результатами обговорення учні мають зрозуміти, що початок увертюри героїчний, драматичний, як заклик до боротьби, це підкреслюють трубні сигнали. Друга тема – широка, розспівна, лірична. Пісенна мелодія ллється, ніби повноводна могутня ріка, у ній міститься розповідь про любов до України. У розробці з'являються сила, могутність, воля, боротьба. І остання, третя тема, що ґрунтується на інтонаціях пісні «За світ встали козаченьки» – урочистого, маршового, піднесеного, переможного характеру, – підсумовує весь попередній розвиток. Зміст увертюри коротко можна визначити так: заклик-боротьба-перемога.

О. Ростовський визначає важливу умову формування музичного сприймання як подання суб'єктивного музичного образу в зовнішній матеріалізованій формі, тобто моделювання сприймання [4]. Підлягають моделюванню звуковисотні, ритмічні, динамічні особливості музики, а також жанри творів і їх структура. Взятий у поєднанні з такими методами, як бесіда, пояснення, порівняння, метод моделювання дає змогу уявити складний твір у цілому і в певних співвідношеннях, виділити характерні ознаки музичної тканини, їх взаємозв'язки, тобто уявити сприйняте у зовнішній матеріалізованій формі. Тому після прослуховування таких творів М. Лисенка як «Баркарола», «Експромт» ля мінор, увертюра опери «Тарас Бульба» учням варто запропонувати підібрати слова для характеристики прослуханої музики (словесне моделювання), відобразити свої враження у малюнках або вибрати кольорові картки, які, на думку слухача, відповідають музичному образу (моделювання в кольорі).

Досвід роботи Е. Шелькоріної переконує, що для того, щоб розкрити в кожному з учнів творчу особистість, слід використовувати педагогічні технології, у яких пріоритетним є розвиток креативних здібностей.

Однією з таких є теорія розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ). У ході ознайомлення учнів із творчістю М. Лисенка ефективними будуть такі методи реалізації винахідницьких завдань як «Скриня ідей» та «Музичний паспорт».

Метод «Скриня ідей» рекомендується використовувати для збирання та узагальнення інформації про певні об'єкти, виявлення істотних ознак досліджуваних явищ. Із метою систематизувати знання учнів про творчу постать М. Лисенка вчитель пропонує учням зібрати «повну скриню» пов'язаних з цією темою фактів, назв, асоціацій (малює посередині дошки скриню). Учні називають варіанти – творець нових форм та жанрів, національна музика, перші дитячі опери, «Шевченкіана», музично-драматична школа, громадська діяльність, вчений-фольклорист, піаніст-віртуоз, педагог... Учитель записує відповіді навколо скрині. На наступному етапі учні спираючись на зміст скрині, мають зв'язно розповісти творчість М. Лисенка.

Для узагальненої характеристики прослуханих творів доцільно буде використати метод «Музичний паспорт». Опрацювавши інформацію та прослухавши увертюру до опери «Тарас Бульба» учні заповнюють «паспорт» таким чином: Ім'я – увертюра до опери «Тарас Бульба»; Батько – Микола Лисенко; Місце знаходження – опера «Тарас Бульба»; Місце проживання – оперний театр; Особливі прикмети – увертюра вводить слухача до кола ідей, настроїв, що будуть розгортатися у творі; Основна ідея – боротьба козацтва проти соціального і національного поневолення українського народу.

Таким чином, застосовуючи різноманітні методи та прийоми організації музичного сприймання, на основі спілкування із високохудожніми творами українського композитора М. Лисенка, через пізнання взаємозв'язку музики із життям, жанрових особливостей основних типів музики вчитель допоможе учням пізнати світ добра й краси, засвоїти знання про особливості художньо-образної мови музичного мистецтва. У процесі сприймання й інтерпретації кращих зразків музичної спадщини митця здійснюється розвиток чуттєво-емоційного сприйняття навколишнього світу дітей учнів крізь призму музики; збагачується їх емоційно-естетичний досвід через осягнення художньо-образної сутності музичного мистецтва, формуються ціннісні орієнтації, потреба в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

Список використаних джерел:

1. Асаф'єв Б. Організація викладання музики в загальноосвітній школі / Музичне сприймання: теоретичний та методичний аспекти [упорядники А.І. Шинкаренко, Н.Є. Бондаренко]. Київ, 2011. С. 104–110.
2. Кабалевский Д.Б. Воспитание ума и сердца : Книга для учителя. Москва, 1984. 208 с.
3. Кабалевський Д.Б. Як розповідати дітям про музику? Київ, 1982. 320 с.
4. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в початковій школі. Тернопіль, 2000. 216 с.
5. Ростовський О.Я. Метод моделювання у формуванні музичного сприймання школярів / Музика в школі. Випуск 8 [упорядник Г. Падалка]. Київ, 1982. С. 23–28.

Налепа А.О.

студентка,

Науковий керівник: Бартків О.С.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Східноєвропейський національний університет

імені Лесі Українки

РОЛЬ ЕКСПЕРИМЕНТУ НА УРОКАХ ФІЗИКИ

Розвиток пізнавальних здібностей учнів, здобуття ними знань, умінь і навичок, використання їх на практиці залежить від оптимального використання методів навчання, що зумовлено передусім цілями (специфікою) змісту навчання, віковими особливостями учнів.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності охоплюють сукупність прийомів навчання, спрямованих на формування та засвоєння учнями знань, умінь і навичок. Зацікавити учнів науково-природничим фахом можна шляхом проведення експериментів на уроках фізики. У контексті реформування сучасної освіти, при проведенні фізичного експерименту учні отримують такі навички [1]:

1. Engineering (розробка власних проектів та проведення дослідів).
2. Computerprogramming (вивчення програмування).
3. Logic (розвиток логіки та сучасних знань).

4. Algorithms (послідовне мислення і конструювання).

5. Problemsolving (вирішення проблем).

З огляду на це, вчителі фізики в своїй практичній діяльності для реалізації особистісно-орієнтованого навчання керуються певними положеннями:

– індивідуальність, самоцінність дитини, як активного носія суб'єктивного досвіду є пріоритетною засадою;

– акцентування уваги педагога і спрямування його основних зусиль на виявлення суб'єктивного досвіду кожної дитини при конструюванні та реалізації навчально-виховного процесу;

– інтеграція соціально-історичного досвіду, що задається навчально-виховним процесом, та суб'єктивного досвіду школяра в освітньому процесі;

– взаємодія двох видів досвіду дитини повинна відбуватися не шляхом витіснення індивідуального, заміни його суспільним досвідом, а їх узгодженням, використання досвіду дитини, що накопичується нею у її власній життєдіяльності;

– розвиток дитини, як особистості здійснюється не тільки через опанування нею нормативної діяльності, а й через постійне розширення, перетворення суб'єктивного досвіду, як важливого джерела власного досвіду.

У шкільному курсі фізики експеримент – це відображення наукового методу дослідження, що властивий науці фізиці [3]. Постановка дослідів і спостережень має велике значення для ознайомлення учнів із сутністю експериментального методу, з його роллю в наукових дослідженнях з фізики, а також для формування в школярів практичних навичок. Вивчення явищ на основі фізичного експерименту сприяє формуванню наукового світогляду учнів, більш глибокому засвоєнню фізичних законів, підвищує інтерес школярів до вивчення предмета. Більшість приладів, які використовуються в демонстраційному та лабораторному фізичному експерименті, – це фізичні моделі тих приладів і установок, з якими учень зустрінеться в майбутньому в своїй практичній діяльності.

Використання механічних, електричних, оптичних та інших явищ для ілюстрації окремих мислених моделей дає можливість незрозуміле і важке пояснити на основі вже відомого. При викладанні шкільних предметів, у тому числі й фізики, варто дотримуватись основних дидактичних правил навчання – від простішого до складного, від конкретних спостережень і прикладів до узагальнень.

Метод експерименту має велике значення і для формування в учнів фізичної картини світу. Учитель має можливість показати їм, що більш складні фізичні моделі, як правило, не замінюють прості, а включають у себе їх раціональне зерно, точніше відображають об'єктивну реальність. Експерименти проводять як в ілюстрованому (учні у своїх дослідах відтворюють те, що було попередньо продемонстровано учителем або прочитано в підручнику), так і в дослідницькому плані (учні самі вперше виконують поставлене перед ними пізнавальне завдання й на основі дослідів самостійно приходять до нових висновків).

У процесі проведення експериментальних робіт, необхідно пам'ятати, що важливе значення має чіткий кінцевий продукт роботи учнів. Робота потребує практичної діяльності, наукового підходу до отриманої інформації. У ході виконання робіт повинна панувати науково-пошукова атмосфера, яка акумулює різні варіанти вирішення даних проблем. Саме робота над дослідями дає змогу учням бути у ролі практичного діяча. Система демонстраційних, фронтальних і домашніх експериментів допомагає всебічному засвоєнню матеріалу уроку. При цьому активізується навчальна діяльність школярів.

Важливу роль у проведенні експерименту є підготовка до нього як з боку вчителя, так і з боку учнів. МАНлаб, віртуальні електронні лабораторії дозволяють учням у тривимірному просторі провести віртуально експеримент, а вже згодом провести його реально. Для цього доцільно скористатися віртуальними лабораторіями. VirtuLab www.virtulab.net – за допомогою програми можна змінювати деякі параметри перебігу дослідів і бачити зміни, що відбуваються, в залежності від встановлених параметрів [2].

Залучення учнів до проведення навчального експерименту дозволяє їм оволодіти навичкам практичної діяльності в напрямку отримання фактів, уміння їх систематизувати та проаналізувати. Уміння висловувати гіпотезу щодо результатів експерименту, підтверджувати або спростовувати її. Експеримент виконує функцію методу навчального пізнання, завдяки якому у свідомості учнів утворюються нові зв'язки та відношення, формується суб'єктивно нове особистісне знання. Проведення експерименту забезпечує складову навчання фізики й допомагає формувати в учнів експериментальні вміння й дослідницькі навички, озброює їх інструментарієм дослідження, який стає засобом навчання [3].

Підсумовуючи вище висловлене, виділимо дидактичні цілі, які можна реалізувати, використовуючи експеримент на уроках фізики: постановка навчальної проблеми, яка потребує розв'язання; повідомлення нових знань; ілюстрація повідомлених учнем фактів; формування практичних умінь і навичок; перевірка якості засвоєння знань, умінь і навичок; повторення, закріплення та узагальнення матеріалу; розвиток творчих здібностей учнів.

Використання експерименту на уроках фізики сприяє поєднанню теорії з практикою, виробленню вмінь працювати з приладдям, опрацьовувати, аналізувати результати вимірювань і науково обґрунтовано оцінювати їх, залучає учнів до самостійної, пізнавальної роботи, створює ситуації для самоперевірки та самоконтролю.

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа: практична реалізація концепції 2019 [Електронний ресурс]. – Електронні текстові та зображувальні дані. – Режим доступу: <https://dixi.education/new-ukrainian-school/> (дата звернення: 11.11.2019). – Назва з екрана.
2. Відкриті освітні ресурси для організації навчання у контексті STEM-освіти [Електронний ресурс]. – Електронні текстові та зображувальні дані. – Режим доступу: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/viewFile/89/122> (дата звернення: 17.11.2019). – Назва з екрана.
3. Методичні рекомендації щодо викладання фізики та астрономії у 2019/2020 навчальному році [Електронний ресурс]. – Електронні текстові та зображувальні дані. – Режим доступу: <https://vberz-osvita.gov.ua/metodichni-rekomendacii-17-29-33-09-07-2018/> (дата звернення: 11.11.2019). – Назва з екрана.

Оліферович Т.О.

студентка,

Науковий керівник: Чарікова І.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ І ПЕРЕШКОДИ ОН-ЛАЙН ПЛАТФОРМ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Вивчення іноземних мов, досконале володіння ними у час високих технологій стало важливою складовою успіху сучасної людини та необхідним чинником самостійного і різнопланового розвитку. Стрімкі зміни, що відбуваються в українському суспільстві, осучаснення освітньої системи, досягнення в галузі теорії та практики навчання іноземних мов ставлять перед освітньою системою України необхідність оновлення змісту та методів застосування інноваційних підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. Завдяки новітнім технологіям, стало можливим вивчення мов шляхом використання різноманітних онлайн сервісів. Використання сучасних технологій, зокрема Інтернет, під час вивчення іноземних мов стає більш привабливим для студентів вищих навчальних закладів, так як вони отримують необмежений доступ до цікавих країнознавчих матеріалів, що вигідно відрізняється від статичних застарілих текстів у підручниках.

Вивченням питань інноваційних методів навчання англійської мови в контексті трансформації іншомовної освіти займаються О. Альошина, А. Біліченко, О. Коваленко, В. Кунченко, О. Остапчук та ін.

Проблемою використання новітніх інформаційних технологій в освітньому процесі вищих навчальних закладів освіти займаються такі вітчизняні й зарубіжні науковці, педагоги та методисти, як Дж. Андервуд, О. Андреев, С. Белова, А. Вернадський, В. Беспатько, І. Булах, В. Вороніна, Р. Гуревич, А. Дабагян, Т. Кашицин, П. Майер, В. Романюк, В. Солдаткін, В. Тихомиров, Т. Ящур.

Використанням елементів дистанційного навчання студентів вищих навчальних закладів займаються Т. Коваль, С. Смірнова-Трибульська, М. Прадівляний. Питання створення курсів у системі Moodle, що

базуються на теорії соціального конструктивізму розглядають М. Крослінг, П. Роджерс, А. Томітіна, Ю. Тріус й І. Герасименко.

З точки зору сучасних вчених, програмне забезпечення поряд з використанням Інтернет, застосування спеціальних комп'ютерних програм стає інтегральною одиницею процесу навчання. До цієї групи технологій можна віднести такі спеціалізовані програми, як:

- комп'ютерні курси (Reward, The Business);
- електронні словники і перекладачі (Macmillan English Dictionary, Lingvo, Prompt);
- тестові оболонки, з можливістю для викладача створювати власні тести;
- професійний софт, прикладами якого є такі програми, як PowerPoint, яка використовується для підготовки презентацій, слайд шоу і PR-акцій, створення портфоліо тощо [1, с. 22].

Мета дослідження полягає в з'ясуванні і обґрунтуванні основних переваг і перешкод он-лайн систем і платформ для вивчення та викладання іноземної мови. Для дослідження та аналізу нами було обрано дві он-лайн платформи. Об'єктом дослідження є он-лайн платформи для вивчення та викладання іноземної мови Moodle і Busuu.

У ході дослідження з'ясовано, що у ХХ-му столітті широке поширення викладання іноземних мов спричинило інтенсивну розробку різних методів навчання. У залежності від основної мети, серед них розрізняють методи навчання (ре)продуктивного і рецептивного володіння мовою. Серед перших найбільш значимими є усний метод Палмера, аудіо-лінгвальний й аудіовізуальний методи [1, с. 57].

Погоджуємося із науковцями Г.А. Чердніченко, Л.Ю. Шапран, які визначають змішане навчання («blended learning») як систему навчання / викладання, яка поєднує в собі найбільш ефективні аспекти та переваги викладання в аудиторії та інтерактивного або дистанційного навчання і є системою, що складається з рівних частин, які функціонують у постійному взаємозв'язку один з одним, утворюючи певне ціле [2, с. 13]. Підкреслимо, що змішане навчання стимулює формування та навички самонавчання і пошуку необхідного матеріалу та інформації. Практика говорить, що найбільший ефект досягається лише при поєднанні традиційного очного та дистанційних навчань.

Так, Moodle спроектовано з урахуванням досягнень сучасної педагогіки, а центральний акцент зроблений на взаємодії студентів і широкого використання дискусій. Студенти мають можливість здійснювати

редагування своїх облікових записів, додавати світлини та змінювати особисті дані, ознайомлюватися з нагадуваннями про події у курсі, завантажувати виконані завдання, переглядати результати проходження тестів та курсів, спілкуватися з викладачем через особисті повідомлення, форму та чат. Кожен модуль курсу містить лексичні і граматичні вправи різних типів. На ресурсі Bussu можна знайти англомовного співрозмовника. Онлайн-уроки виконані у простій та цікавій формі зі зрозуміло озвученими фразами, картинками, інтерактивними вправами та можливістю взаємодіяти з іншими користувачами.

Опрацьований матеріал дає можливість виділити в структурі досліджуваних нами он-лайн платформ спільні переваги, а саме вдосконалення навичок читання та аудіювання, адже системи пропонують вивчати мову на матеріалах, що дуже цікаві для користувачів, зокрема: аудіокнигах, піснях, відеозаписах та текстах. Проте система Bussu має певні недоліки, зокрема незначну кількість граматичних вправ, через що не вийде добре вивчити граматику, до того ж кількість лексики є також обмеженою, а тому навряд чи вдасться здобути широкий словниковий запас. Також, як і на Moodle вправи на Bussu перевірятиме носій мови.

Отже, зібраний та проаналізований нами фактичний матеріал свідчить про те, що обидві платформи для вивчення іноземних мов враховують мету навчання та аналіз потреб студентів.

Список використаних джерел:

1. Годованець Н.І. Застосування прямого методу навчання іноземної мови / Н.І. Годованець // Педагогіка, соціальна робота. – Випуск 32. – С. 57.
2. Чередніченко Г.А. Модель змішаного навчання і її використання у викладанні іноземних мов / Г.А. Чередніченко, Л.Ю. Шапран // Moodle Moot Ukraine 2015. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle : третя міжнародна науково-практична конференція : тези доповідей, 21-22 травня 2015 р. – К. : КНУБА, 2015. – С. 13.

Падушина О.В.

студентка,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ КОЛЬОРІВ НА ЛЮДИНУ

Вивчення різних аспектів колористики студентами закладів вищої освіти у сучасному світі є невід'ємною частиною освітнього процесу навчання художників. Колір – це могутній інструмент, який впливає на чуттєву сферу людини. Властивості кольору вивчали такі видатні діячі як В. Бецольд, І. Гете, Е. Делакруа, Леонардо да Вінчі, М. Ломоносов, І. Ньютон, В. Оствальд, Ф. Рунге, А. Хельцель, Г. Цойгнер, М. Шеврель та ін. Вагомий внесок у дослідження колористики зробив Й. Іттен. Особливості психологічного впливу кольору на людину досліджували К. Ауер, К. Бондарева, М. Волков, Г. Горева, О. Ільїна, В. Кандінський, С. Кравков, О. Леонтєв, В. Медведєв, О. Рац, Г. Фрилінг та ін.

Мета статті спрямована на узагальнення та уточнення психологічного впливу кольору на людину, а також формулювання рекомендацій щодо використання конкретних кольорів для досягнення певних вражень від творів образотворчого мистецтва та дизайну.

Без кольору неможливо уявити наше життя. У кожної людини є суб'єктивне сприйняття того чи іншого відтінку, свої кольорні уподобання. Науковці та митці давно звернули увагу на те, що кольори можуть викликати різні емоційні стани.

Кожен колір спектру має особливий психофізіологічний вплив на людину. Червоний – збуджує, зігріває, активізує всі функції організму. На короткий час збільшує м'язову напругу, підвищує кров'яний тиск, прискорює ритм дихання, активізує роботу мозку. Помаранчевий – збуджуючий, тонізуючий, діє в тому ж напрямку, що й червоний, але слабкіше, покращує травлення, прискорює пульсацію крові. Жовтий – тонізуючий, фізіологічно оптимальний, стимулює мозок, зір і нервову діяльність. Зелений – зменшує кров'яний тиск і розширює капіляри, на тривалий час збільшує рухово-мускульну працездатність. Блакитний – седативний, знижує м'язове напруження і кров'яний тиск, уповільнює пульс і ритм дихання. Синій чинить заспокійливу дію, яка переходить у

гнітючу, сприяє гальмуванню всіх функцій фізіологічних систем людини. Фіолетовий поєднує ефект червоного і синього кольорів, пригнічує нервову систему [1].

Колірні уподобання людини залежать від статі, віку, характеру, соціального середовища, географічно-кліматичного проживання та інших факторів. Загальновідомо, що прості, чисті, яскраві кольори діють на людину як сильні активні подразники. Вони подобаються людям зі здоровою, міцною нервовою системою – це люди фізичної праці, відкриті, прості та прямі натури. Складні, малонасичені, нейтральні кольори, що діють заспокійливо, викликають більш складні відчуття. Вони до вподоби людям досить високого культурного рівня, інтелігентної праці, особам з тонко організованою нервовою системою. Уподобання певних кольорів можна помітити у різних вікових групах. Як зазначає А. Рац [4], дітям подобаються теплі, яскраві кольори, дорослим – холодні відтінки середньої насиченості, людям похилого віку – пастельні й ахроматичні кольори.

Велику роль у психологічному сприйнятті кольору грають історично обумовлені символічні значення. У кожній нації вони можуть відрізнятися. Так, В. Медведєв [3] стверджує, що червоний колір символізує вогонь, любов, феєрію (свято), мужність, енергію, силу, сміливість, гідність, владу, війну і кров. Помаранчевий колір – символ тепла, сонця, радості, насолоди, свята, великодушності, благородства. Жовтий колір – символ руху, незмінності, чистоти, ясності, поваги, величчя, пишноти, багатства. Зелений колір символізує свободу, радість, надію, спокій, мир, здоров'я, спасіння, ясність духу, скромність, ніжність (світлий жовто-зелений). Блакитний колір – символ чистоти, розуму, сталості, ніжності, світу і вічності. Синій колір – символ честі, вірності, щирості, бездоганності, невинності, всесвіту. Бузковий колір символізує смуток, печаль, меланхолію. Фіолетовий колір – символ мудрості, зрілості, панування, вищого розуму і космічного простору. Пурпурові кольори символізують владу, верховенство, величчя, гідність, силу, могутність. Коричневі кольори символізують стриманість, прихованість, благородство, зрілість. Білий колір – символ чистоти, мудрості, невинності, світу. Сірі кольори символізують строгість, замкнутість, скромність, печаль, смуток, тугу. Чорний колір – символ скромності, ночі, жалоби та смерті.

Таким чином, колір має значний психологічний вплив на людину. Це обумовлено як самим кольором, так і різними факторами, що діють на людину. Певне значення має також і символічність кольорів.

Для того, щоби допомогти студентам закладів вищої освіти розвивати колірне асоціативне мислення на основі знань про психологічний вплив кольору на людину, в процесі навчання потрібно проводити тематичні практичні заняття. Цікаве завдання міститься у навчально-методичному комплексі з дисципліни «Кольорознавство» Білоруського державного педагогічного університету ім. М. Танка. Студентам пропонується розробити формальну композицію з використанням колірних асоціацій, що відображають фізичні та емоційні враження (легкий – важкий, веселий – сумний, літо – осінь і т.д.). Спочатку потрібно розробити графічні ескізи формальної композиції (папір А4), потім виконуються ескізи в кольорі (ведеться пошук засобами кольору образотворчого аналога заданого почуття). Після цього на основі розроблених ескізів треба зробити асоціативну композицію (папір А3). Можливі теми: «Емоція», «Музика», «Пори року», «Країна» тощо [2].

Поряд з класичними методами дуже важливо використання сучасних технологій. У наш цифровий вік, що постійно розвивається, щодня виходять нові продукти, досягнення та додатки. На сайті «The Art of Education University» [5] запропоновано три цікавих додатка, які можуть допомогти при вивченні колористики: Blendamaze, Har-mo-ny, Blendoku. «Ви думаєте, що знаєте свою теорію кольорів? Спробуйте Blendamaze і відкрийте для себе новий складний, захоплюючий спосіб випробувати свої навички теорії кольорів!» Це лабіринтна гра з м'ячем, в якій гравці переміщують iPad, щоби м'яч котився до різних фарб. Слід придумати правильне співвідношення кольорів на кулі, перш ніж перейти на наступний рівень. Він починається з первинних кольорів і поступово стає складнішим із вторинними, проміжними, повним спектром, комплементарними, аналогічними та тріадними кольорами.

Har-mo-ny: «Захоплююча головоломка, що є задоволенням для очей, музикою для вух і викликом для мозку! Ваша мета проста, але оманливо складна: переставляйте блоки відповідно до гармонізованої палітри кольорів. Блоки можуть рухатися лише горизонтально або вертикально, і кожен блок повинен використовувати всі свої ходи. Витончена палітра кольорів варіюється від простих дощок з 3 кольорами до наймовірні складних 10-кольорових дощок. Зі збільшенням рівня зростає складність та краса кожної з палітри кольорів» [5].

На сайті «The Art of Education University» [5] пропонується застосовувати також гру-головоломку Blendoku, що заснована на кольорових принципах і вправах, які викладають у школах мистецтв по всьому світу. У цій грі слід впорядковувати кольори за градацією та значенням, а також за тим, як колір буде взаємодіяти з кольорами з обох сторін, якщо їх змішати разом. Це приголомшлива головоломка для вивчення значення, схем і незначного змішування кольорів.

Аналіз літературних джерел дозволив узагальнити та запропонувати наступні рекомендації. Збудливі кольори вживаються там, де потрібно підбадьорити або розвеселити людину, підвищити його рухову активність, м'язовий, нервово-психічний і емоційний тонус. Тонізуючі кольори доречні у виробничому середовищі та громадських інтер'єрах, де необхідне забезпечення ділової атмосфери й тривалої працездатності. Заспокійливі кольори використовуються для ефекту релаксації, для заспокоєння нервової системи, зняття емоційного напруження і гальмування рухових реакцій. У приміщеннях з надмірним виділенням тепла або холоду відповідно рекомендується холодна або тепла гамма. У шумних приміщеннях рекомендуються приглушені малонасичені та холодні кольори. У багатолюдних приміщеннях (цехах, аудиторіях тощо) забарвлення повинно бути якомога більш стриманим, без строкатості. Використання сучасних ігрових технологій підвищує інтерес студентів до навчання та покращує його ефективність.

Список використаних джерел:

1. Горева Г.В. Учебно-методический комплекс по учебной дисциплине «Цветоведение и колористика». ГИУСТ БГУ, 2016. 64 с.
2. Лойко Г.В., Шкороденок А.М. Учебно-методический комплекс по учебной дисциплине «Цветоведение». ГИУСТ БГУ, 2016. 58 с.
3. Медведев В.Ю. Цветоведение и колористика: учеб. пособие (курс лекций). СПб.: ИПЦ СПГУТД, 2005. 116 с.
4. Рац А.П. Основы цветоведения и колористики. Цвет в живописи, архитектуре и дизайне. Курс лекций. Москва, 2014. 128 с.
5. 3 Color Exploration Apps Your Students Will LOVE: веб-сайт. URL: <https://theartofeducation.edu/>

Проскунін В.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Донбаський державний педагогічний університет

ДОСЛІДНИЦЬКЕ НАВЧАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Ключовим завданням сучасної історичної науки та педагогічної практики в галузі історичної освіти є оновлення змісту освіти у відповідності із зміною методологічної парадигми історичних досліджень та актуальних потреб розвитку суспільства. Методологія історичної освіти сьогодні оперує багатьма напрямками, найбільш перспективним серед яких є дослідницьке навчання. За умови застосування такого підходу навчально-виховний процес організується не як засвоєння учнями певної суми теоретичних знань та практичних навичок, а насамперед як всебічний розвиток особистості дитини, формування й розвиток на найвищому рівні необхідних компетентностей [2]. В контексті дослідницького навчання переважна увага надається дослідницькій компетентності, яка сучасними вітчизняними та зарубіжними науковцями розуміється як здатність до цілком самостійної дослідницько-пізнавальної діяльності та створення нового знання.

Дослідницьке навчання передбачає послідовні й цілеспрямовані заходи, які в системі мають забезпечити формування й розвиток необхідної суми знань, комплексу практичних умінь, індивідуальних рис світогляду та мотиваційної сфери з метою успішного й самостійного вирішення пізнавальних та практичних задач [1]. Досягнення такого результату може бути забезпеченим лише за умови відповідного змістовного наповнення навчального курсу.

Оскільки дослідницька діяльність, незважаючи на свою суспільну спрямованість, є глибоко індивідуальною, ключовою вимогою змістовного оновлення курсу історії у відповідності із методологічними вимогами дослідницького навчання є антропологізація історичного знання [4]. Під антропологізацією історичного знання мається на увазі найбільше наближення осмислення історичного процесу до конкретної особистості як суб'єкта історії. В центрі уваги учня, який в умовах

дослідницького навчання є самостійним суб'єктом історіописання та водночас автором історичного дослідження, має стояти різноманіття індивідуального буття людини. Це, в свою чергу, передбачає концепцію історичного процесу як результату взаємодії різноманітних та рівноправних людських спільнот. Основою для взаємодії в такому разі виступає спільна для представників цих спільнот система цінностей.

Організаційно процес дослідницького навчання являє собою сукупність сформованих педагогом навчальних завдань, вирішення яких вимагає самостійної творчої діяльності учня і в цілому повторює загальну схему основних етапів наукового дослідження [3, с. 34]. Навичка самостійного здійснення кожного з цих етапів передбачає формування низки компетентностей: формулювання дослідницької проблеми, збір та аналіз інформації, отримання та обґрунтування нового знання.

Розробляючи зміст навчальної роботи в курсі історії, слід враховувати подвійну природу самостійно отриманого історичного знання. По-перше, це знання являє собою конкретні фактичні відомості системного характеру, тобто сукупність фактів, їх причинно-наслідкових зв'язків, учасників та результатів. По-друге, це знання постає як оцінка подій з точки зору їх впливу на сьогодення та на основі притаманної суспільству системи цінностей. При цьому слід пам'ятати, що головним завданням самостійного здобуття учнями історичного знання є розвиток особистості учнів у процесі навчання [2]. Відповідно зміст історичної освіти має вдосконалюватись з метою збільшення можливостей для учнів формулювати власні оціночні судження про історичні події та діячів. При цьому необхідно дотримуватись принципу природовідповідності, враховуючи рівень розуміння та знань учнів та максимально наближаючи зміст вивчення до їх повсякденного досвіду.

Важливою вимогою дослідницького навчання є забезпечення опанування учнями такої компетентності, як вміння самостійного пошуку інформації, її перевірки, аналізу та систематизації [1]. Уроки історії передбачають роботу з історичними джерелами, яка в умовах дослідницького навчання набуває особливої актуальності. Забезпечуючи формування дослідницької компетентності, необхідно вводити в зміст курсу історії якомога більшу різноманітність джерел з метою виявлення на їх основі всього різноманіття людського буття. Необхідно також якомога ширше залучати історичні джерела особистісного походження,

які б розвивали у учня усвідомлення власної долі як частини історичного процесу і таким чином формували б активну громадянську позицію.

Дослідницька компетентність передбачає також і навичку самостійного формулювання власної точки зору та її належного обґрунтування [4]. З метою формування й розвитку цієї навички необхідно в змісті історичної освіти передбачити якомога ширші можливості для висловлення власної точки зору. З метою активізувати мотивацію учнів до самостійного висловлювання варто ширше включати в зміст навчання відомості особистісного характеру, в тому числі про дитячі і юнацькі роки видатних історичних діячів.

Необхідною складовою дослідницького навчання є розвиток критичного мислення учнів [3, с. 180]. Розвиток критичного мислення вимагає включення в зміст навчання кількох варіантів історичних відомостей для порівняння, можливостей кількох варіантів відповіді на поставлене питання, розгляд кожної теми з різних точок зору тощо. Потрібно сформуванати в учнів усвідомлення того, що в представників різних суспільств, які поділяють відмінні системи цінностей, можуть бути різні точки зору. Водночас необхідно включити в зміст історичної освіти завдання із формулювання й розвитку практичних умінь перевірки фактів.

Вказані вище пропозиції щодо оновлення змісту історичного знання у відповідності із методологічними вимогами дослідницького навчання не є вичерпними, проте окреслюють ключові напрями та завдання такого оновлення. В перспективах подальших досліджень є розробка конкретних методичних порад щодо оновлення змісту шкільного курсу історії в контексті розширення міжпредметних зв'язків та поглиблення індивідуалізації процесу навчання й виховання.

Список використаних джерел

1. Вашкевич В. Методика викладання історії: необхідність оновлення // Політичний менеджмент. – 2005. – № 6. – С. 114–120.
2. Гирич І. Українська історична освіта на початку XXI століття // Історія в школах України. – 2009. – № 5. – С. 2–4.
3. Мороз П. В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України. – Київ, 2012. – 134 с.
4. Уйсімбаева Н. Науково-дослідницька діяльність як чинник зростання професійної компетентності // Рідна школа. – 2006. – № 4. – С. 3–6.

Сас О.В.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВІДОБРАЖЕННЮ ПОВІТРЯНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ У ЖИВОПИСІ

Сила впливу природи на людину, глибоке переживання і думки, які вона викликає, створили той жанр в образотворчому мистецтві, який ми називаємо пейзажем. Серед різновидів пейзажу поширений гірський краєвид, у якому зображуються кам'янисті скелі, гори, укриті лісовими хащами, снігами та льодовиками.

Гірський пейзаж в образотворчому мистецтві по праву вважають провідним жанром у багатьох художніх школах. Ломані лінії, буйство фарб, монументальність – чи інший напрямок пейзажного жанру дасть таку можливість для самовираження художника. Важливу роль у створенні пейзажу відіграють: мотив, образ, точка зору, рівень очей, просторові плани, формат, перспектива, ритм, колорит, світло, тінь, рефлекс, композиційний центр [1].

Отже, об'єктом і головним завданням пейзажу є зображення навколишнього простору. Яким же способом на картинній площині можна показати глибину простору? Як показати далекий горизонт?

Існує безліч наукової літератури, навчальних посібників та періодичних видань з живопису. Значний внесок у розробку методичних проблем зображення внесли вітчизняні вчені: Г. Біда, М. Волков, Л. Івахнова, В. Зінченко, С. Ігнат'єв, А. Іконніков, В. Корінців, В. Кузін, В. Лебедко, С. Ломов, Л. Медведєв, Н. Сокольникова, М. Ростовцев, Н. Шабанов, Є. Шорохов та ін. Вітчизняні художники-педагоги, виходячи з власної творчої практики, досить переконливо відстоювали необхідність виховання цілісного сприйняття колірних поєднань і просторової побудови. Однак існуючі дослідження в цій області не вичерпують всю багатоаспектність проблеми. Так, недостатньо вивченими та розробленими залишаються питання саме повітряної перспективи у процесі вивчення студентами мистецтва живопису. Між тим, звернення до повітряної перспективи, як до стрижнкової проблеми

занять з живопису в закладах вищої освіти є основою для вивчення мистецтва живопису.

Мета статті – розкрити зміст і специфічні особливості відображення повітряної перспективи, розглянути основні методи зображення простору в пейзажі та показати важливість використання законів перспективи для створення реалістичного зображення під час вивчення студентами мистецтва живопису в закладах вищої освіти.

Для вираження творчого задуму часто недостатнім є навчання техніці й технології живопису. Ось чому особливо важливо поєднувати практичну роботу з вивченням теоретичних, наукових основ живопису. Корисно пригадати слова чудового художника-педагога П.П. Чистякова про те, що високе, серйозне мистецтво живопису без науки не може існувати. Наука в вищому її прояві переходить в мистецтво [2, с. 127].

Перші зображення перспективних скорочень з'явилися в роботах Амброджо Лоренцетті (1290–1348), представника раннього італійського Відродження. У його фресках видно спробу зображення предметів з пропорційним зменшенням до лінії горизонту «Плоди доброго правління», 1337–1339 рр., Палаццо Пуббліко, Сієна, а також наявність єдиної точки сходу («Принесення у храм», 1342, галерея Уффіці, Флоренція). Математичне і теоретичне обґрунтування зображення простору на площині картини дав у своїх трактатах «Три книги про живопис», «Десять книг про зодчество» архітектор, скульптор, філософ, поет доби Ренесанс – Леон Баттіста Альберті (1404–1472).

Лінійна перспектива є одним з основних методів, використовуваних художниками для зображення простору в пейзажах. Однак вона не є єдиним методом, який використовується для зображення простору на картинній площині, хоча і вельми значний.

Великий художник, інженер, поет, вчений, теоретик мистецтва Леонардо да Вінчі (1452–1510) у «Трактаті про живопис» так писав про перспективу «Практика завжди повинна бути побудована на хорошій теорії, для якої перспектива – керівник і вхід, і без неї ніщо не може бути зроблено добре у випадках живопису» [3, с. 105].

Леонардо да Вінчі виділяє в перспективі три складові:

- 1) власне лінійна перспектива, що вивчає принципи побудови предметів у міру їхнього віддалення від спостерігача і наближення їх до горизонту;

2) перспектива пом'якшення обрисів форм предметів – знамените sfumato Леонардо да Вінчі, що полягає у зміні чіткості обрисів предметів і контрастності в міру віддалення їх від спостерігача;

3) повітряна перспектива, яка визначає зміну кольору предметів і насиченості кольору залежно від їх розташування між спостерігачем і горизонтом;

Отже, ще одним методом зображення простору на картині є повітряна перспектива. Це – поняття техніки живопису, спосіб передачі світлотіньових і колористичних (а не лінійних) якостей зображуваних об'єктів. Повітряна перспектива – це зміна в кольорі й тоні предмета, зміна його контрастних характеристик у сторону зменшення, приглушення при видаленні вглиб простору. Ще художники Відродження намагалися змінювати колір предметів у міру їх наближення до горизонту (Леонардо да Вінчі «Мадонна в гроті», 1495–1508, Національна галерея, Лондон).

Принципи залежності кольору предметів від відстані до спостерігача були чітко сформульовані в живописі класицизму. Для першого плану слід було вибирати коричневі кольори, для предметів, розташованих на другому плані, треба було додавати зелені відтінки, а третій план писати блакитним і фіолетовим. Яскраве втілення цього принципу можна бачити в роботах К. Лоррена (1600–1682) («Пейзаж з Аполлоном і Марсиєм» 1639, «Викрадення Європи» 1655). «По суті, це поділ на плани було негласним правилом, яке дотримувалося і проіснувало до кінця XVIII століття, коли під впливом бурхливого розвитку акварельного живопису (а потім і живопису імпресіоністів) були знищені коричневі тіні перших планів». Цікавість до перспективи в теорії та художній практиці зросла в XX столітті в зв'язку з відродженням інтересу до символізму і до середньовічного художньої спадщини [4, с. 320–329].

Перспектива – це невід'ємна частина реалістичного живопису, потужний інструмент передачі глибини зображення. Однак її освоєння нерідко стає проблемою для студента. В.С. Щербаков [5] вважав навчання перспективному зображенню однією з головних проблем у навчанні живопису і рисунку з натури.

Викладач має допомагати студентам оволодівати законами повітряної перспективи. Він рекомендує всі елементи переднього плану прорисовувати детально, а ті, що ідуть у глибину від глядача – узагальнено. Найближчі до глядача об'єкти ми бачимо чітко і ясно, а ті, що віддаляються – м'яко, в розфокусі. Тому, щоб зобразити простір,

контури і деталі об'єктів першого плану зображуємо чітко, різко, а то, що видалено – м'яко, умовно, розмито. Викладач звертає увагу, що на великій глибині темні предмети здаються світліше, а світлі навпаки, темніше. Таким чином, для відображення простору між об'єктами, темні предмети висвітлюються, а світлі – затемнюються. Всі предмети розташовані на першому плані, максимально об'ємні, а градації світлотіні на них увиразнюємо, у міру віддалення від глядача світлотінь менш яскраво виражена, а предмети стають більш плоскими порівняно з об'єктами першого плану. Тому для зображення простору в картині найближчі об'єкти малюємо об'ємно, а дальні – плоско.

Викладач звертає увагу студентів на те, що у міру віддалення від глядача в глибину об'єкти занурюються в повітряну колірну середу (як в серпанок або туман), і колір віддалених предметів насичується кольором повітряного середовища (блакитний, сірий, світлий і т.д.). Для зображення плановості в картині передні об'єкти малюємо яскравими, насиченими, а далекі – ненасиченими, блідими. Предмети, наближені до глядача, виглядають кольоровими, а ті, що в глибині або видалені – одноколірними. Щоб домогтися глибини простору, елементи переднього плану малюємо різноманітними за кольором фарбами, а предмети далекого – монохромно у стриманій, зближеній за кольором гаммі.

Систематичність і послідовність при виконанні завдань посилять уявлення студентів про можливості зображення пейзажу, покращить результати застосування правил повітряної перспективи в процесі створення пейзажу. Пояснення і вивчення основ пейзажу пропонується вести за допомогою наочних і дидактичних посібників, так само необхідне застосування презентацій, яке сприяє залученню уваги і прояву творчої активності студентів, що важливо для формування правил повітряної перспективи у процесі створення пейзажу.

Вагоме місце у навчанні студентів відображенню повітряної перспективи займають наочні посібники. Так, мультимедійна презентація на тему «Послідовне зображення повітряної перспективи в пейзажі» полегшить студентам усвідомлення правил повітряної перспективи засобами пейзажного живопису. Мультимедійна презентація на тему «Етапи роботи над побудовою повітряної перспективи у пейзажі», сконцентрує увагу студентів на покрокових рекомендаціях у його виконанні.

Ми дійшли висновку, що використання законів перспективи допомагає художнику відобразити простір. Розглянуті нами прийоми

використання майстрами живопису правил перспективи, на нашу думку, допоможуть художникам-початківцям і нададуть позитивного впливу на їх практичну діяльність. Подальшого дослідження потребує проблематика її практичного впровадження та розробка відповідної методики у навчально-виховний процес у закладах вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Яремків М. Композиція. Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. 112 с.
2. Гинзбург И. Чистяков П.П. и его педагогическая система. М.-Л., 1940. С. 127.
3. Леонардо да Винчи. Трактат о живописи. М. : Фолио, 2013. С. 105.
4. Штелер Т. Обратная перспектива: Павел Флоренский и Морис Мерло-Понти о пространстве и линейной перспективе в искусстве Ренессанса // Историко-философский ежегодник 2006 / Ин-т философии РАН. М. : Наука, 2006. С. 320–329.
5. Щербаков М. Изобразительное искусство. Обучение и творчество. (Проблемы руководства изобразительным творчеством). М. : Просвещение, 1969. С. 68–69.

Степанова О.В.

студент;

Трубіцина О.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

*Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕНСИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШИХ КЛАСАХ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ (НА ПРИКЛАДІ СУГЕСТИВНОГО МЕТОДУ Г. ЛОЗАНОВА)

Швидкий темп сучасного життя, зростаючий обсяг практичної та теоретичної інформації, інтелектуальне навантаження та необхідність постійної трансформації знань призводять до того, що для дослідників у різних галузях проблема підвищення працездатності набуває особливої актуальності. На сьогоднішній день, творчі пошуки вітчизняних і

зарубіжних педагогів-новаторів спрямовані на розробку нових педагогічних технологій, які сприяють інтенсифікації навчального процесу [2].

Велика кількість робіт в західній науці, що мають відношення до розробки проблеми мовної дії, належать до сфери сугестивних методик, що мають практичну спрямованість. У сучасних дослідженнях в нашій країні феномен сугестії, або навіювання, недостатньо вивчений, а сугестивна лінгвістика є наймолодшим з лінгвістичних напрямків [5].

Проблемам інтенсивного навчання іноземної мови присвячено роботи Г.А. Китайгородської, Л.Ш. Гегечкорі, Т.І. Капітонової, В.В. Петрусинського, А.М. Щукіна, Л.В. Мельникової та інших науковців. Особливе місце серед досліджень групи інтенсивних методів займає сугестопедичний метод навчання Г. Лозанова [4].

Основний принцип цього методу – можливість використання у процесі навчання іноземних мов неусвідомлених резервних можливостей особистості. При цьому здійснюється безпосередня дія на особистість, яка в цей час перебуває у стані «псевдо-пасивності» і, головним чином, його сугестивна, навіююча дія сприяє усуненню психотравмуючих факторів (скутості, страху, побоювання можливих помилок, замкненості, некомунікабельності, труднощів у подоланні стереотипів рідної мови та «мовного бар'єру» іноземної). Такий вплив, на думку Лозанова, створює сприятливі передумови для організації іншомовного мовленнєвого спілкування. Крім того, він допомагає розкрити резервні можливості учнів щодо запам'ятовування значного обсягу навчального матеріалу [2].

Проаналізувавши навчальний потенціал даного методу як засобу інноваційного підходу у навчанні іноземної мови, ми дійшли висновку, що актуальність його використання у навчанні учнів старших класів виявляється особливо виправданим у випадку з дітьми, яких важко навчати. Пропонований метод надає не просто короткостроковий, доступний і надзвичайно ефективний шлях навчання, але також є цікавим, захоплюючим і корисним, навіть для найталановитіших людей, дійством з погляду міри свободи оволодіння іншомовним мовленням і розвитку особи в цілому. Для дітей же дорослих, що в собі сумніваються, «нездібних до мов» і тих, яких важко навчати, цей метод може вважатися найбільш доцільним і плідним [1].

Під час навчання, застосовуючи сугестивний метод, між викладачем та учнями встановлюються і підтримуються довірливі стосунки, які сприяють успішній мовленнєвій взаємодії. Навчання проходить у двох планах – свідомому та підсвідомому, в яких діють обидві півкулі головного мозку, а

це дає оптимальний результат. Мовний матеріал засвоюється в атмосфері гри, перевтілення, з використанням мови та рухів, а також драматизації творів мистецтва, що допомагає переключити увагу учнів із форми на сам процес спілкування. Навчальний матеріал вводиться на основі значних за обсягом полілогів і супроводжується перекладом на рідну мову учнів, а також коментарем лексичного та граматичного характеру. Активізація матеріалу проходить за допомогою драматизації, ігор, пісень, вправ на запитання-відповіді; при цьому учні виконують різні ролі, широко використовують невербальні засоби комунікації [6].

Наведемо приклад вправи. Під час навчання учнів мовлення в якості мовного матеріалу ми використали полілог на тему «The best way to protect our planet». Перед учнями стояло завдання познайомитися зі змістом полілогу у двох етапах. На першому етапі проводиться введення в ситуацію. Вчитель емоційно, під супровід тематичної мелодії, розповідає зміст полілогу з перекладом кожної фрази. На другому етапі діти заплющують очі, приймають зручне положення, і слухають зміст полілогу, але перекладаються вже лише деякі його слова або фрази. Надалі учням пропонується розповісти почуту ситуацію у вигляді рольової гри. Під час розповіді учні одержують ролі-маски учасників полілогу. Роль допомагає створити ігрову мотивацію мовленнєвого спілкування на заняттях. Крім цього, вона допомагає подолати психологічні бар'єри. Введення в ситуацію потребує від 2 до 10 хвилин.

Аналізуючи використання різних форм подання полілогу на уроці англійської мови, застосовуючи методу навіювання, можна зазначити, що систематична робота в цьому напрямі дає позитивну динаміку у формуванні мовленнєвих навичок. Підвищується активність та бажання учнів приймати участь в ситуативних завданнях.

Таким чином, проектуючи сугестопедичний навчальний процес необхідно співвідносити його цілі та завдання з вимогами філософії сучасної освіти і використовувати кращі здобутки традиційної навчальної системи, особливо на етапі творчого рівня засвоєння знань, умінь, навичок.

Отже, використання у процесі вивчення іноземної мови альтернативних технологій, зокрема технології навіювання, свідчить, що за їх допомогою ефективно розв'язується цілий комплекс важливих завдань: активізація процесу навчання, надання йому творчого характеру; набуття учнями досвіду іншомовного спілкування в контексті реального життя; розвиток пізнавальних мотивів; підвищення навчальної успішності студентів [6].

Список використаних джерел:

1. Аккурт В.Є. Теоретичні аспекти поняття сугестивності в лінгвістиці / В.Є. Аккурт // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. 2019. № 28. С. 65.
2. Леонтьев А.А. Общая методика обучения иностранным языкам / А.А. Леонтьев. – Москва: Высшая школа, 1991. – С. 286.
3. Мазурок О.М. Сугестивні технології викладання іноземних мов / О.М. Мазурок // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна. – 2009. – Вип. 11. – С. 498.
4. Мороз Л.В. Сугестопедія як метод інтенсивного навчання іноземної мови / Л.В. Мороз, А.С. Дуброва, В.М. Трофімчук // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2016. – С. 59.
5. Пальчевський С.С. Сугестопедія: Навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2006. – С. 101.
6. Цимбал С.В. Групова психотерапія і психокорекція у формі психологічних тренінгів як методологічна база навчання іноземним мовам / С.В. Цимбал // Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – 2011. – С. 608.

Шовкопляс А.Ю.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФЕЛТІНГУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Особливе місце у навчанні студентів закладів вищої освіти посідають заняття з декоративно-прикладного мистецтва. Його сфера охоплює фелтінг, батик, декупаж, вишивка, гобелен тощо. Зокрема, фелтінг є унікальним у вирішенні завдань естетичного виховання студентів. На даний час перед педагогом стоїть важливе питання, як перед сучасними студентами говорити новітньою мовою, як донести всю важливість інформації та зробити цікаве заняття.

У науково-методичній літературі навчанню валянню з вовни присвячено праці Корнієнко А.В. [4], Лізунова С.В., Ліпіліна Д.А., Ооржак Д.А. [5], Хворостова А.С. [3]. Автори переконані, що заняття

фелтінгом сприяють відчуттю нерозривного зв'язку з українською культурою, її традиціями, духовним світом народу.

Дослідниця Ооржак Д.О наголошує: «Так, як виріб повністю виконано з вовни тварин, то його можна вважати екологічно чистим, тому що не вимагає додаткової хімічної обробки і не сприяє забрудненню навколишнього середовища» [1, с. 8]. Отже, актуальність цієї техніки обумовлена її відродженням та масовим поширенням.

Метою нашої статті є обґрунтування методики проведення заняття з фелтінгу для студентів на заняттях декоративно-прикладного мистецтва в вищих навчальних закладах.

На перших заняттях необхідно провести ознайомлювальне заняття щодо декоративно-прикладного мистецтва взагалі. Декоративно-прикладне мистецтво – це мистецтво виготовлення побутових предметів, що мають утилітарну функцію і разом з тим естетичні художні якості. До декоративно-прикладного мистецтва відносять твори, виконані з різних матеріалів (дерева, глини, каменю, тканини, скла, металу тощо). Воно остаточно формується за умов виділення ремесел у самостійну галузь виробництва. Декоративно-прикладне мистецтво диференціюється у функціональному плані (костюм, меблі, посуд, іграшки тощо), за матеріалами (метал, кераміка, скло, фарфор, фаянс, дерево, пластик тощо), за технологіями (розпис, різьблення, чеканення, ткацтво, вишивка, вибійка) [1].

Доречним може бути звертання до праць А.С. Хворостова [2], в яких автор визначає місце народного і декоративно-прикладного мистецтва у взаємозв'язку між естетичним, трудовим вихованням і художньою освітою.

Цикл лабораторних занять дозволить студентам ознайомитися та опанувати ваяння з вовни. На ознайомчих заняттях пропонуємо надати інформацію про основні техніки ваяння. Ваяння (або валка) – виготовлення вовняних виробів та їх ущільнення способом зчеплення і переплетення між собою волокон вовни.

У ваянні використовують особливості будови вовняних волокон та їхні фізико-механічні властивості (пластичність, високі пружність та розтягуність, здатність скорочуватися, звиватися тощо). У процесі ваяння вовну розпушують, замаслюють і змішують, з суміші утворюють вату, а з неї – нашаровуванням готують основу за формою виробу. Основу ущільнюють, просочують розчином сірчаної кислоти і звальюють, після чого вдаються до опоряджувальних операцій

Способом валяння виготовляють сукно (з попередньо витканої на верстаті вовняної тканини), повсть, бурки, кошми, повстяні килими, пітники для сідел, валянці, повстяні черевики тощо. Кустарні майстерні, в яких здійснювалося це виготовлення, носили назву валяльні (сукновальні, валюші) [5].

Люди виявили здатність вовни звальоватися близько 8000 років тому. Для валяння використовували знайдені залишки шерсті тварин. Після одомашнення дрібної рогатої худоби стало можливим використовувати вовну тварин після підстригання [6]. Є навіть легенда про те, що перший валяний килим з'явився в Ноевому ковчезі. Вівці, що пливли в ньому, трималися купи, і коли їх шерсть падала на підлогу і намокала, вона збивали її копитами. Коли ж всі покинули ковчег, то побачили, що на підлозі лежав красивий валяний килим.

Валяння поділяється на вологе та сухе. Вологе валяння застосовують зокрема для отримання виробів, у яких волокна вовни сплутуються між собою під впливом води. Сухе валяння застосовують для створення об'ємних предметів: іграшок, прикрас, декоративних елементів, у той час коли вологе: валянки, головні убори і т.д. Витрата вовни залежить від розміру і щільності виробу. Для м'якеньких на дотик іграшок потрібно менше вовни, ніж для твердих. Крім вовни, для сухого об'ємного валяння потрібно мати голки. Вони виготовленні із загартованої сталі, тому достатньо пружні та не гнуться під час роботи. При втиканні голки у вовну насічки в нижній частині зачіпляють волокна й проштовхують їх в нижні шари, таким чином відбувається сплутування і досягається ефект звальювання. Форма зрізу голок може бути двох видів: трикутна та у вигляді зірочки [3].

Ознайомивши студентів з фелтінгом у образотворчому мистецтві та його різновидами, викладач цілеспрямовано керує навчанням студентів технікам валяння. Педагог пропонує створити студентам дві роботи в двох техніках сухого та вологого валяння. У вологому валянні доцільно створити картину А3 формату, а у сухому – іграшку середніх розмірів.

Викладач допомагає студентам у виборі техніки:

- витягування волокон дозволяє добре і швидко створити фон, який з довгих ниток виходить більш рівний;
- вищипування ниток підходить для створення «повітряних» деталей, наприклад, хмар, снігу і пуху, що додають картині невагомність та легкість;

– відривання волокон або їх нарізування годиться для дрібних об'ємних деталей, де їх можна укласти «купкою» або насипом;

– кожна техніка створює свій неповторний образ. З огляду на різноманітність кольорів вовни, яку пропонують в магазинах для рукоділля, можна створювати нові неповторні шедеври кожен день.

Під час роботи викладачеві слід стежити за тим, щоб голки не поранили руку: для цього потрібно працювати у сидячому положенні за столом, ноги повинні опиратися об підлогу, корпус потрібно тримати прямо або злегка нахилити вперед. Викладач також стежить за справністю голок, не допускає роботу незакріпленими голками для валяння. Так як голки для валяння вовни дуже ламкі, студенти не мають права допускати, щоб голки під час роботи, стикалися з твердою не призначеною для валяння поверхнею. Якщо ж в процесі роботи голки ламаються, то їх необхідно негайно обережно вилучити і дотримуючись правил – утилізувати [4].

Отже, завдання з фелтінгу спрямовані на розвиток технічних навичок. Студент оволодіває різними прийомами фелтінгу, розвиває фантазію, творче та просторове мислення, формує наполегливість, набуває адекватного досвіду роботи з традиційними матеріалами та інструментами. Більш ефективна індивідуальна робота викладача зі студентами створює сприятливий мікроклімат у творчих групах, що, в кінцевому рахунку, дозволяє сподіватися на більш високий рівень виконуваних студентами підсумкових творчих робіт.

Список використаних джерел:

1. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. К., 2015.
2. Хворостов А.С. Декоративно-прикладне мистецтво в школі : Посібник для вчителів. М. : Просвітництво, 1981. 175 с.
3. Корнієнко А.В. Методика викладання декоративно-ужиткового мистецтва в позашкільних навчальних закладах. Мистецтво та освіта. Київ, 2017. № 3(77). С. 39–42.
4. Ооржак Д.О Дослідницька робота в техніці валяння з вовни «Квіти осені». Мистецтво та освіта, 2013. С. 6.
5. Валяння / Українська радянська енциклопедія: [в 12-ти т.] 2-ге вид. К. : Голов. ред. УРЕ, 1978. С. 116.
6. Технології виготовлення виробів у техніці валяння – на урок: веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/tehnoligiya-vigotovlennya-virobiv-u-tehnici-valyannya-84154.html>

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Аніщенко В.О.

*кандидат технічних наук, доцент,
Академія Державної пенітенціарної служби*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СТУПЕНЕВІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПЕНІТЕНЦІАРІЇВ УКРАЇНИ

Вимогою сучасного суспільства до системи ступеневої вищої освіти є якісна ступенева професійна підготовка майбутніх фахівців для різних сфер життєдіяльності, в тому числі й до офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби (далі – ДКВС) України. Сучасна підготовка майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв повинна бути спрямована на формування цілого комплексу професійних компетентностей: володіння професійними знаннями, вміннями та навичками; комунікаційними; соціальними; економічними; інформаційними, в тому числі цифровими, культурними та іншими компетенціями.

Досягти головної мети ступеневої професійної освіти майбутніх офіцерів ДКВС України можливо за рахунок застосування компетентнісного підходу в процесі навчання. Саме компетентнісний підхід передбачає формування цілого комплексу компетентностей, які є необхідними для офіцера-пенітенціарія у службовій квазіпрофесійній діяльності, а також одночасно сприяє реалізації особистісних якостей фахівців ДКВС України. Багато вчених різних галузей наук (права, пенітенціарної педагогіки, пенітенціарної психології) наголошують на необхідності привертання уваги в освітньому процесі до практичної діяльності майбутніх фахівців пенітенціарної сфери. Це пов'язано з тим, що пріоритети зміщуються на користь фахівців, які мають якісну фахову підготовку, спроможні швидко адаптуватися до службової квазіпрофесійної діяльності та мають креативне мислення, а також власну мотивацію щодо високопрофесійного виконання своїх службових обов'язків та постійного вдосконалення компетентностей, тобто освіти протягом життя.

Зміст професійної підготовки у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання, яким є Академія Державної пенітенціарної служби (це єдиний заклад вищої освіти, який готує майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв в Україні) визначається специфікою службової квазіпрофесійної діяльності в органах та установах ДКВС України, уповноважених органах з питань пробації, медіації, правоохоронних та інших, що мають відношення до певних сфер кримінально-виконавчої системи. Саме тому в Академії Державної пенітенціарної служби відбувається постійне вдосконалення і наближення навчальних планів та освітніх програм до реальних умов майбутньої службової квазіпрофесійної діяльності. За рахунок цього та застосування компетентнісного підходу в освітньому процесі відбувається підготовка майбутніх офіцерів ДКВС України, які володіють соціально-правовими знаннями, новітніми навичками та вміннями застосовувати психологічні та педагогічні методики й технології впливу на поведінку осіб, які знаходяться в умовах обмеження волі, навичками соціально-виховної роботи з ув'язненими, а також вміннями працювати й застосовувати у своїй практичній діяльності нові інформаційно-комунікаційні технології.

Реалізація компетентнісного підходу у процесі ступеневої професійної підготовки майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв може допомогти їх професійному становленню, адаптації до служби в органах та установах ДКВС України, ефективному виконанню поставлених перед ними квазіпрофесійних завдань, тобто досягти високої якості професійної готовності майбутнього офіцера-пенітенціарія до самостійної діяльності, подальшого професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації. Це означає наступне: майбутні офіцери-пенітенціарії володітимуть необхідними для успішного виконання знаннями, навичками та вміннями; будуть готові до дій у надзвичайних ситуаціях різного характеру (можливих бунтів, втеч, нападів на співробітників, підпалів, спроб порушення правил внутрішнього розпорядку з боку ув'язнених тощо); будуть спроможними приймати певні рішення та рішуче діяти у певних умовах для вирішення різних проблем під час несення служби. Саме професійна готовність розвивається у процесі формування професійних компетентностей – комплексу знань, вмінь та навичок у професійній діяльності, розуміння важливості майбутньої професії, гарної фізичної підготовки, наявністю ціннісно-орієнтованих мотивацій, володіння культурою мови та спілкування, внутрішньої готовності до швидкої адаптації тощо.

Результати експерименту щодо ефективності застосування компетентнісного підходу в освітньому процесі під час здійснення ступеневої професійної підготовки курсантів Академії Державної пенітенціарної служби довели, що протягом вивчення навчальних дисциплін блоку професійного спрямування відбувається стійке зростання практико-орієнтованих знань в галузі кримінально-виконавчого права, пробації, медіації, пенітенціарної педагогіки, пенітенціарної психології, соціально-виховної роботи з різними категоріями засуджених. Під час анкетування майбутніх офіцерів ДКВС України було визначено, що проведення навчальних занять із застосуванням інтерактивних методів та форм навчання пришвидшують формування практичних навичок та вмінь щодо вирішення наближених до реальних умов ситуативних завдань та різних за ступенем складності проблемних ситуацій службово-професійного характеру. Отже, готовність до службової квазіпрофесійної діяльності майбутнього офіцера-пенітенціарія можна визначити як цілісний стан особистості, який передбачає актуалізацію у процесі ступеневої професійної підготовки до професійної діяльності властивостей та якостей особистості, що виступає результатом розвитку професійних компетентностей (знань, вмінь, навичок, особистих властивостей та якостей, мотивів особистості) та умовами адаптації й ефективності діяльності в пенітенціарній сфері. Під час ступеневої професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України освітній процес необхідно здійснювати за двома основними напрямками: теоретична підготовка та практико-орієнтована підготовка із застосуванням інтерактивних технологій навчання, що надасть змогу наповнити зміст освіти особистісними складовими, тобто сформованими професійними компетентностями.

Zhumbei M.M.

*PhD (Pedagogical Sciences), Assistant Professor,
Vasyl Stepanyk Precarpathian National University*

**ANALYSIS OF CONDITIONS, FUNCTIONS
AND REASONS OF GAINING COMMUNICATION SKILLS
BY THE FUTURE MANAGERS OF TOURISM**

Communication in foreign languages is one of the key competencies defined by the European Reference Framework (1986) which consists in the ability to understand spoken messages, to initiate, sustain and conclude conversations and to read, understand and produce texts appropriate to one's individual needs [1].

Communication as a process implements the functions of learning, education and development, which in turn are integral functions of communication. Today psychologists distinguish the following *communication functions*, which in our research are relevant to the career in tourism as well. They are: contact – making a connection between partners as a state of readiness to receive and send messages and support, interconnection and cooperation; informative – exchange of messages, thoughts, ideas, decisions; stimulating – encouraging a communication or training partner, directing his/her activity to perform certain actions; coordinating – mutual agreement of actions for organization of joint activities; understanding – adequate perception of the essence of messages and intentions, attitudes, mutual understanding of states, experiences; emotional – conscious or unconscious exchange of emotions; establishing relationships – realization of one's place in the system of business, interpersonal and other connections of the social community; influencing – change of the partner's behaviour, value-motivational states (intentions, thoughts, decisions, ideas, needs) [2].

There are certain pedagogical conditions required to create and maintain lasting, meaningful, and productive relationships through communication. For the communication in different situations in tourism industry to be effective the future experts should enhance the *capacity to listen*, focus on the other person instead of oneself, thoroughly understand, wait for answers to questions to be fully expressed before thoughtfully responding or forming the next question.

We should stress on the importance of *minding the metaskills*. The word «meta» means «most effective tactics available», which combined with the word «skill» we understand as the way of being, a stance or energetic field brought to a conversation [3]. By mindfully choosing a metaskill such as sympathy, curiosity or humor (when appropriate) the condition for a more thoughtful and productive conversation is created.

Another condition for effective communication is *being open* to different perspectives. Seeing an issue from someone else's perspective is crucial when a problem needs to be solved. When the employers are willing to do this, clients feel heard and understood.

Summing up the above mentioned conditions of the effective conversations we can make a conclusion that without them certain conflicts, misunderstandings, and mistrust may occur. It is essential to create these conditions in a student's personality and model these behaviours for others to follow.

There are certain reasons why communication skills are important for students. Communication skills help them in their study, career development, job interview, workplace, and social networking.

Reasons for gaining communication skills:

- communication skills help to learn more from teachers. Students need practical and deeper knowledge about the subject they are learning. Communication skills help them *to listen*, understand the point of view of teachers in the class;

- friendly teachers relieve stress while studying process. When there is atmosphere of respect, positive attitude and sincere communication in class it enhances the ability to understand and share the feelings and emotions of each other. Communication skills build strong and friendly *relationship*;

- teamwork in solving problems with other team members are an example of effective communication at work which increases *productivity* in the future. In the future students will communicate with clients by texting, audio and video conferencing at work. If they are not effective in emails, dialoguing, and social engagement it will negatively influence their career progress;

- communication skills develop future managers' *professionalism*. Tourism industry students in the future will need to communicate effectively with customers. They need politeness, friendliness, professionalism in their speaking and attitude while interacting with customers;

- while communicating, listening, expressing thoughts and understanding each other the *presence of mind* is improved. The focus lies on the listener

which enhances the brain power and memory. Students need brainpower and good memory to become successful in achieving their aim. The usage of communication skills increases their attention and they are ready to act because of the presence of mind. The presence of mind improves their vocabulary, communication skills and memory. Every student wants to become a real professional in his/her activity which becomes possible by usage of effective communication [4].

Interpreting the above mentioned functions, conditions and reasons of gaining communication skills ultimately leads us to the conclusion that good communication skills are a proof of a well-educated person.

References:

1. The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg, 1986. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewihxaKIwojLAhVLxMQBhabEAhAQFjAFegQIBBAC&/> (last access 30.09.2019).

2. Рибалка В.В. Психологія праці особистості. Навчально-методичний посібник. Київ-Кременчук : ПП Щербатих, 2006. 76 с.

3. Macmillan Dictionary. URL: https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/meta_1 (last access 16.10.2019).

4. Importance of communication skills for students. URL: <http://www.klientsolutech.com/importance-of-communication-skills-for-students> (last access 25.10.2019).

Пілішко А.О.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСНОВАМ ТЕХНІКИ АКВАРЕЛІ

Суспільні перетворення, що наразі відбуваються в Україні вимагають зміни у педагогічних орієнтирах. Вітчизняний ринок праці потребує висококваліфікованих працівників, які б мали практичний досвід зі

спеціальності, підкріплений ґрунтовними теоретичними знаннями. Це питання, насамперед, актуально для підготовки сучасного вчителя, зокрема майбутнього художника-педагога. Вирішення окресленої проблеми вимагає оновлення навчально-методичного забезпечення та розробки новітніх методик для підготовки студентів у художньо-педагогічних закладах вищої освіти, які б поєднували традиції академічної художньої школи та сучасні розробки викладачів нового покоління.

Науковці та художники-педагоги активно працюють над удосконаленням освітніх програм, змісту професійних дисциплін і методичного інструментарію. Підтвердження цього бачимо у працях І. Руденко [4], О. Сови [5; 6], О. Шевнюк [8], присвячених проблемі фахової підготовки студентів у мистецько-педагогічних закладах вищої освіти, де представлені теоретичні та методичні основи навчання образотворчого мистецтва.

Під час оволодіння спеціальністю вчителя образотворчого мистецтва, студенти опановують різноманітні художні техніки і матеріали, що забезпечує їх всебічну підготовку до майбутньої професії та удосконалення творчих здібностей. Провідне місце серед художніх технік займає акварельний живопис.

Визначний внесок у дослідження методики навчання основам техніки акварелі зробили як визнані часом методисти (П. Рєвякін [3]), так і сучасні художники-педагоги (К. Антоновська [1], Н. Велігура [2], О. Шаюнова [7]). Спираючись на власний багаторічний досвід, науковці розробили рекомендації щодо застосування ефективних методів і прийомів навчання студентів акварельного живопису, які допомагають їм покращити професійно-технічний рівень виконання навчальних і творчих робіт.

Метою статті є аналіз і доповнення методики навчання студентів основ техніки акварелі у художньо-педагогічних закладах вищої освіти.

Н. Велігура у своєму дисертаційному дослідженні зазначає, що мистецтво акварельного живопису в художній культурі є невід'ємною її складовою, де протягом століть формувалося різноманіття технік, прийомів, стилістичних напрямів. Від Ренесансу до наших часів акварельний живопис не тільки не загубився серед образотворчих технік, але набув власної самобутності та поціновувачів по всьому світу [2].

Техніка акварелі зазвичай вивчається студентами художньо-педагогічних закладів вищої освіти на лабораторних заняттях з

живопису на першому й другому курсах. Навчання студентів основам техніки акварельного живопису спирається на необхідність формування у них уміння відображати тривимірність форми предметів на двовимірній площині аркушу паперу. Забезпечується це, на думку К. Антоновської, завдяки застосуванню в освітній практиці таких ефективних методів як: словесний (лекція, інструктаж, пояснення, консультування); наочний (демонстрація зразків завдання, репродукцій картин, показ педагогом поетапності створення роботи) і практичний (виконання вправ і навчальних робіт) [1].

На першому занятті викладач знайомить студентів з необхідними художніми матеріалами й оснащенням (акварельні фарби, папір, круглі та плоскі натуральні пензлі, палітра, ганчірка, ємність для води, планшет, зажими або спеціальний паперовий скотч для закріплення формату, мольберт тощо). Демонструючи процес роботи акварельними фарбами, викладачу варто підкреслити доцільність використання достатньої кількості води та необхідність розміщення планшету на мольберті під невеликим нахилом, задля вільного скочування рідкої фарби з гори до низу й створення ефекту прозорості шарів акварелі.

Методика вивчення нелегкої у технічному виконанні акварельної техніки має передбачати поступове ускладнення навчальних завдань (від підготовчих вправ, зображення умовно-пласких предметів, окремих об'єктів у кольоровому оточенні до складних просторових тематичних натюрмортів і творчих робіт). Першими тренувальними вправами, які виконують студенти є низка спеціальних завдань на ведення акварельної краплі для опанування особливостями техніки власноруч. Такі завдання вчать: створювати рівномірне zalивання одним кольором, перетікання кольору в колір, поступове тональне насичення кольору тощо.

Варто зауважити, що починати навчання техніки акварелі доцільно з виконання короткотривалих етюдів. Це необхідно задля подолання страху зіпсувати роботу, можливості «розписатися» і підтримувати в подальшому потрібний темп.

Провідним практичним методом навчання основам техніки акварелі є *робота з натури*. Довготривала робота з натури дозволяє вдумливо і наполегливо вивчати кожен етап створення реалістичного зображення, обґрунтовано застосовувати правила і закони. Після виконання підготовчих технічних вправ перед студентами слід ставити нескладні завдання, що формують уміння передавати об'єм предметів. Наприклад, натюрморт з книг різного кольору, фрукти й овочі різні за формою та

розміром, етюд білої чашки в кольоровому оточенні, один-два предмети на нейтральному тлі тощо. Натюрморти поступово ускладнюються, збільшується кількість предметів, змінюється форма, колір та фактура, варіюється освітлення.

Під час виконання навчальних натюрмортів перед студентами ставляться такі живописні завдання: створення загального колориту постановки, знаходження колірно-тональних співвідношень між предметами і тлом, передача об'єму предметів у певних умовах освітлення, вивчення закономірностей повітряної перспективи.

Художники-методисти не мають спільної думки щодо того, з чого необхідно починати живописний етюд. Є прихильники роботи «від середнього тону», що допомагає вірно брати основні параметри: колірний тон і насиченість, вчить відразу вирішувати великі колірні співвідношення [7]. Інші пропонують вести роботу від фонових плям дальнього плану, поступово переходячи до виконання предметів на середньому і першому плані [3]. Проте, єдине у чому всі митці дотримуються спільної думки – це необхідність ведення акварельної роботи від світлих тонів до темних, з поступовим насиченням колірно-тональних співвідношень.

Навчаючи студентів акварельного живопису необхідно познайомити їх як з класичними техніками (грисайль, лесування, а ля прима, по-волоному), так і з сучасними прийомами, що підходять для виконання творчих робіт (монотипія, змивання, ефект солі, гранулювання, розмивка, затікання та інші). Використання технічних прийомів у чистому вигляді, або у поєднанні, урізноманітнює виконання навчальних і творчих робіт студентів, дозволяє віднайти власний авторський стиль і манеру.

Отже, в процесі навчання студентів основ техніки акварелі у них формуються вміння для вирішення живописних задач, які поступово вдосконалюються протягом усіх років навчання у закладі вищої освіти; розвиваються здібності, необхідні для професійної роботи: цілісне та колористичне бачення, розвиток зорової пам'яті, композиційне мислення, колірно-тональне сприйняття природи, здатність до досягнення поставленої мети у реалізації завдання. Таким чином, усі перераховані вище здібності – важлива складова професійних якостей педагога-художника. Вони визначають здатність майбутнього вчителя діяти як в сфері образотворчого мистецтва, так і в освітній галузі.

Список використаних джерел:

1. Антоновская К.А. Обучение акварельным техникам на кружковых занятиях учащихся начальной школы. *Молодой ученый*. 2017. № 10.1. С. 5–7.
2. Велігура Н.М. Традиції і новаторство в акварельному живописі у художній культурі України XX – початку XXI століття : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01. Київ, 2019. 16 с.
3. Ревякин П.П. Техника акварельной живописи. Москва, 2009. 187 с.
4. Руденко І.В. Виховний потенціал художніх технік у навчанні майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. *Розвиток виховної роботи у сучасному вищому навчальному закладі: змістовні домінанти та тенденції*: зб. матеріалів всеукр. наук.-прак. конф., Харків, 2016. С. 174–177.
5. Сова О.С. Система навчальних завдань з пленерної практики майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Мистецтво та освіта*. Київ, 2016. Вип. № 1(79). С. 38–41.
6. Сова О.С. Формування художньо-педагогічних умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі пленерної практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 23 с.
7. Шаюнова О.В. Акварель в системі підготовки художника-педагога : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Санкт-Петербург, 2003. 20 с.
8. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах : навч. посіб. Київ : Освіта України, 2017. 311 с.

Пінчук Д.М.

старший викладач,

Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

БРЕНДИНГ ВИКЛАДАЧА В ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ГЛОБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

В глобальному економічному просторі все дуже швидко змінюється. Інтернет, який з'явився відносно недавно, став одним з найбільш розвинутих явищ сучасного суспільства. Зі зростанням його аудиторії, яка на сьогоднішній день становить уже більше 2 млрд. користувачів, Інтернет стає засобом не просто масової, але глобальної комунікації, який переступає через національні кордони і об'єднує світові інформаційні ресурси в єдину систему [2].

Як тільки ви з'являєтеся у віртуальному світі (у соцмережах, – авт.) – ви починаєте залишати там сліди, докази свого існування і формувати персональний бренд.

Лайки, перегляди, коментарі, виступи, цитування і рейтинги – це нова валюта. Компанія Opel вперше продала автівку за перегляди на Youtube. Перегляди стали новими грошима. І ми маємо навчитися з цим працювати. Бо ми – про майбутнє, а не про минуле (*Надія Швадчак, – Нова українська школа*).

Інтернет-брендинг дає можливість охопити більш широку аудиторію, ніж при використанні традиційних комунікаційних засобів – ЗМІ, телебачення чи зовнішня реклама. Також вартість заходів в мережі є значно нижчою будь-яких традиційних рекламних технологій. Звичайно ж не можна не згадати і про те, що швидкість розповсюдження інформації через Інтернет більш інтенсивна, ніж у інших каналів масової комунікації, що в свою чергу також сприятливо впливає на привабливість брендингу викладача в мережі.

Метою статті є аналіз особливостей просування бренду викладача через глобальну мережу Інтернет.

Розвиток інтернет-простору має суттєвий вплив на брендинг викладача, пропонуючи нові стратегічні можливості для розвитку брендів. Інтерактивне спілкування в глобальній мережі відкриває широкі комерційні перспективи для власників брендів.

Мультимедійна інтерактивність Інтернету дозволяє встановлювати тривалі двосторонні зв'язки, стимулює високу активність споживачів, забезпечує швидке реагування на зміну споживчих переваг. Ефективність контактів в Інтернеті підкріплюється додатковим залученням на сайт зацікавленої аудиторії [1].

В Інтернеті присутні усі три типи комунікації – міжособистісні, групові та масові. В цьому полягає найголовніша перевага інтернету поряд з іншими каналами комунікацій і відкриваються можливості застосування його у PR-цілях. Сьогодні людство має багато досягнень в сфері нових технологій, на яких ґрунтується формування інформаційного суспільства, саме це дуже змінило загальний характер комунікації. Велика роль у цьому процесі належить саме соціальним медіа, які будучи специфічним інтерактивним засобом масової комунікації, активно використовуються в якості головного комунікаційного каналу.

Міжособистісна комунікація в інтернеті дає можливість анонімності, тому вона є найбільш популярною серед користувачів мережі. Така комунікація мінімізує психологічний тиск на користувача, дає відчуття захищеності та свободи у виборі та висловлюванні своїх поглядів. Що стосується групового спілкування у мережі, то така комунікація має безліч можливостей і тому вважається перспективним середовищем для діяльності фахівця зі зв'язків з громадськістю. Через он-лайн спілкування в інтернеті користувачі знаходять багато різних груп, де мають можливість «зустрічатися» за інтересами, створювати свої професійні товариства [2].

У створенні особистого бренду викладача перше місце займає контент сторінки в соціальних мережах. Наприклад, можна виступати в якості експерта та висловлювати свої думки про актуальні теми в галузі замість репостів жартів, котів та ігор.

Перш за все, це можливість впливати. Вчитель-експерт вільно поширює та популяризує власні ідеї. Вони не обов'язково мають наслідувати загальноприйнятну позицію. Якщо експерт з іменем скаже та аргументує, наприклад, що у школу потрібно йти у 10 років, то це викличе палку дискусію. Якщо ж це скаже звичайний вчитель, то йому порадять звернутися до божевільні. Власний бренд дає змогу бути орієнтиром у часи кризи довіри. Наприклад, часто в мережі поширюється фейкова інформація, і люди не знають, чи вірити їй. Експерт, який збудував свою репутації на цій темі може легко спростувати фейки, ставши таким чином осередком спокою. Особистий бренд дає право на помилку. Якщо поважна людина помилилася і визнала помилку, то її не будуть засуджувати, а навпаки – оцінять її чесність та здатність визнавати слабкості. Персональний бренд вчителя також може слугувати альтернативним засобом заробітку. Публічні особи можуть як виступати з курсами, лекціями та тренінгами, так і монетизувати власні соцмережі. Подумайте, що можете зробити, аби люди групувалися навколо Вас.

Спілкування і обмін інформацією завжди були надзвичайно важливими складовими людського життя. А останнім часом все більшого значення набуває наше спілкування в соціальних мережах. Ми звикли оцінювати людей за тією інформацією, яку вони про себе «викладають».

Загальновідомо, що HR-фахівці все частіше звертають увагу на профілі шукачів роботи в соціальних мережах, бо вважають важливою

представлену там інформацію. Профілі співробітників у мережах Фейсбук, Твіттер або Телеграм навіть можуть стати причиною публічних обговорень і службових розслідувань.

Особистий брендинг – це практика людей, які продають себе та свою кар'єру як бренди – постійний процес встановлення певного образу чи враження в розумі інших людей про особу.

У кожного є унікальний персональний бренд, незалежно від того, знають вони це чи ні. Але те, що ми всі повинні прагнути, це потужний, привабливий і помітний персональний бренд. Онлайн та особистий показ цікавих аспектів вашої професійної та особистої діяльності.

Unite Regionale de Formationa l'Information Scientifique et Technique провела дослідження використання вченими сучасних інтернет-технологій для наукової діяльності, у якому з'ясувала, що соціальні мережі та взагалі інтернет-технології у приватному житті французьких учених використовуються набагато інтенсивніше, ніж у професійній діяльності. Лише 5% з них публікують в Інтернеті дані досліджень для спільного використання. Серед позитивних змін можна відзначити зростання публікацій у відкритих архівах. Понад 38% опитаних учених регулярно розміщують там свої праці [4].

Отже, соціальні мережі, блоги надають широкі можливості для самовираження науковців, поширення своїх ідей, налагодження професійних контактів. Тоді як створення спеціалізованих науково-освітніх мереж, віртуальних співтовариств, побудова корпоративних зв'язків зумовлені, крім необхідності налагодження інформаційного наукового обміну, ще й потребою в обробці великих обсягів інформації, що її продукує наукова сфера [3].

Соціальні мережі сьогодні є потужним засобом комунікації величезної кількості людей. Швидке зростання та поширення різних соціальних мереж є однією з головних тенденцій розвитку Інтернету. Поява та поширення соціальних мереж стрімко змінила динаміку комунікацій, вони забезпечили оперативність двостороннього зв'язку. Нові технології відкривають різні можливості для налагодження відносин з громадськістю.

Список використаних джерел:

1. Безрукова Н.В. Брендинг в мережі інтернет як засіб глобальної маркетингової комунікації [Електронний ресурс] / Н. Безрукова. – Режим доступа: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3625> – Назва з титул. екрана.

2. Данилюк А. Бренд в Интернете, или Особенности коммуникативной среды / А. Данилюк // Управление компанией. – 2011. – № 12. – С. 9–12.

3. Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. – Д. : ДНУ імені О. Гончара, факультет систем і засобів масової комунікації, 2016. – Вип. 5. – 198 с.

4. Шварцман М. Социальные медиа ученых как источник информации [Электронный ресурс] / М. Шварцман // Рос. ассоц. электрон. б-к. – Режим доступа: <http://www.aselibrary.ru/blogs/archives/1135/?author=8> – Загл. с экрана.

Пліс О.І.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ОСОБЛИВОСТІ СВІТЛОТІНЬОВОГО РОЗПОДІЛУ В КАРТИНАХ МАРИНІСТИЧНОГО ЖАНРУ

Морський пейзаж (або «марина») – це різновид пейзажу, що спеціалізується на зображенні морського узбережжя або подій на морі – природних явищ, баталій, спортивних змагань на воді тощо. Маючи багатовікову історію, цей жанр залишається дуже популярним і в наші дні. Але, порівняно з іншими різновидами пейзажного жанру, марина є досить складною для написання як для художників-початківців, так і для більш досвідчених митців. Це спричинено великою кількістю кольірних нюансів, які виникають внаслідок поєднання у водній поверхні найрізноманітніших відтінків. Адже, з одного боку, вода віддзеркалює кольори неба, берега, скель, з іншого – крізь її товщу просвічує колір морського дна, а також рух та об'єм самих хвиль – все це створює досить складну ситуацію. Тому і досі залишається актуальним дослідження кольірних та світлотіньових співвідношень, за допомогою яких майстри цього жанру спроможні створювати роботи, неповторні у своїй реалістичності. Зрозуміло, що світлотіньовий розподіл в картинах мариністичного жанру має неабияку вагу, на що подалі буде звертатися особлива увага.

Дослідження на цю тематику були представлені в працях таких авторів як О. Сова [1], Ф. Петрушевський [3], П. Ревякін [2], С. Зайцев [5]. Ф. Петрушевський у своїх роботах приділив велику увагу

колористиці морського пейзажу. Робота С. Зайцева присвячена зв'язку сучасної науки в кольорі з проблемами художньої практики і теорії. Велику увагу автор приділяє таким основним поняттям з області теорії і практики живопису, як колірна гармонія, колорит, тон, локальний колір. У праці П. Ревякіна досліджено особливості освітлення в різні частини доби. О. Сова звернула увагу на особливості навчання студентів роботи в жанрі пейзажу та пленерному живопису.

Отже, метою нашої статті є дослідження особливостей відображення світла і тіні в морських пейзажах, аналіз впливу освітлення на колірну гамму водної поверхні та оточуючих об'єктів.

Особливу мінливість представляють в природі саме тони повітря і води. Прозорі та світлі кольори неба або білих хмаринок, більш темні хмари, які, за контрастом з яскраво освітленими предметами землі, можуть здаватися абсолютно чорними, представляють великі гами в усіх тонах від білого через сірий до чорного, від світло-блакитного і слабо-червоного до темно-синього або темно-пурпурного і т. д. Все це розмаїття виникає внаслідок або віддзеркалення світла від повітря і води, з якої складаються хмари, або проходження сонячних променів крізь них [3].

Колір води, озер, річок і морів визначається по прозорості: верхівка хвилі може бути сіро-жовта, жовто-зелена, смарагдово зелена. Каламутна вода може здаватися при наскрізному освітленні бурюю, майже червоною. У наслідок віддзеркалення неба, вода може бути синьою, але ступінь синяви залежить від чистоти і сили кольору неба, а також від кольору самої води.

Як стверджує Ф. Петрушевський [3], спокійна вода не набуває такої синяви, як вкрита брижами або хвилями. У всякій хвилі вершина більш-менш просвічує, а поверхня поглиблення відображає колір неба і хмар. Деякі частини западин між хвилями так мало отримують світла, що здаються дуже темними. У віддаленій смузі моря можна бачити окремі частини високих хвиль, а в брижі, що складається з дуже дрібних хвиль, ці частини не відрізняються і з малої відстані. Темні частинки брижі зливаються в один колір, і це місце на воді буде темніше.

У воді, особливо стоячій, чисті відтінки чергуються зі складними. В одному фрагменті водної гладі існує маса кольорних нюансів і всі вони різні. Необхідно звертати увагу на відмінність води біля берега від води в самому серці водойми. Зазвичай біля берегів вона тепліше (переважають вохристі, коричневі, жовті, руді відтінки), темніше і складніше за кольором.

Особливо складним є відображення прибережних відтінків, де вода, як правило, є прозорою. Про прозорість тіл ми судимо за наскрізним світлом, що потрапляє в наше око. Верхівка хвилі здається прозорою, якщо через неї проходить змінений колір неба; прозорість води при березі очевидна, якщо бачимо крізь неї каміння, пісок або водорості. Навіть і тоді, коли обриси підводних предметів не видно, одна зміна кольору води є ознакою її прозорості. Світло проходить ззовні у воду і висвітлює дно, але частина світла відбивається від поверхні води. Коли відбите від води світло сильніше світла від піщаного дна, то дна не буде видно, і вода не матиме прозорості [4].

Свою роль, також, відіграють предмети (скелі, дерева тощо), які відображаються у воді. Ф. Петрушевський [3] вказує, що колір відображеного предмета поєднується з кольором, видимого крізь воду дна, і тоді вода отримує новий тон, який вказує на її прозорість. Ці тони походять від змішання променів, а не фарб; жовте дно, видиме крізь воду, яка відобразить блакитний колір неба не забарвиться від цього в зелений колір, а отримає тон, який легше спостерігати, ніж передбачити. Подібним чином і червоний підводний камінь не здається фіолетовим при відображенні блакитного неба від поверхні води.

Потрібно пам'ятати, що вода, зазвичай, темніше неба. Небо підсвічене зсередини сонячним світлом, як правило світліше води. Винятком є густі грозові хмари, які затяглися небо над водою щільним шаром і останній випадковий передгрозовий промінь, що освітив поверхню води. Але це дуже рідкісне явище.

Також, при написанні марины, треба враховувати частину доби та погоду, яка зображується. Адже освітлення змінюється протягом дня та залежить від погодних умов, і це суттєво впливає на колір та тон тіні та світла.

П. Ревякін у своїй праці «Техніка акварельного живопису» [2] акцентує настанови, що мають бути надані викладачем студенту щодо особливостей освітлення. Сонячне полуденне освітлення при безхмарному небі характеризується теплими відблисками, відносно холодними півтонами і тінями, гарячими рефlekсами, інтенсивністю фарб в тінях і більш розбіленими кольорами в освітлених місцях; сутінкове освітлення характеризується синіми відблисками, темно-синіми і темно-фіолетовими півтонами, тінями і темними, малопомітними рефlekсами різних теплих відтінків. Місячне освітлення характеризується жовто-зеленими відблисками, сірими і блакитно-

зеленими півтонами і тінями, малопомітними рефlekсами, що мають темні і теплі відтінки. Освітлення похмурої днини характеризується білим світлом, білими відблисками на білих предметах, інтенсивним кольором забарвлених предметів в освітлених місцях, сріблястими півтонами і тінями, темно-золотистими рефlekсами, погаслими і зумовленими квітами забарвлених предметів в тінях.

Враховуючи всі описані нами особливості впливу світла і тіні на колорит пейзажу, варто приділити велику увагу роботі зі студентами, направленої на їх засвоєння.

У навчанні студентів живопису в жанрі морського пейзажу дуже важливою є плернерна практика. Адже саме вживу спостерігаючи природу, людське око вловлює велике різноманіття колірних нюансів та співвідношень, що абсолютно неможливо при роботі з фотографії, адже фотоапарат значно спрощує відтінки та рефlekси.

Методичний супровід студентів з боку викладача передбачає наступні етапи. Почати роботу необхідно з прокладання великих тональних мас, які є домінуючими у кольоро-тональному співвідношенні. Необхідно відобразити на полотні чи папері основні співвідношення кольорів, насиченість тону, не поглиблюючись у колірні нюанси та не зупиняючись на окремих фрагментах.

Роботу варто виконувати рівномірно по всьому формату. О.С. Сова стверджує: «Студенти нерідко припускаються помилки, зображуючи предмети окремо, не пов'язуючи їх з оточенням, уникаючи зображення рефlekсів. Це призводить до «вирізання» предметів у роботі, порушень у зображенні планів та повітряної перспективи» [1, с. 133].

Вода буде виглядати більш «живою» за рахунок мазків, покладених у різних напрямках. Перший шар фарб в зоні води простіше писати вертикальними плямами, щоб потім поверх покласти плями водної брижі та хвиль по горизонталі або діагоналі [4].

Щоби не було плутанини у відтінках та була більш постійною різниця між водою та небом, слід взяти для них за основу різні відтінки синього. Відрізняючись за кольором та хімічним складом, вони допоможуть отримати велику кількість кольорових замісів, які будуть десь схожими, а десь – відмінними у своїх відтінках

Враховуйте, що залежно від освітлення тональні та колірні контрасти зображуються по-різному. В освітлених місцях вони будуть більш вираженими, різкими, а в тіні – м'якими.

Зображаючи глибину простору в пейзажі, необхідно враховувати, що колір переднього плану більш насичений, ніж середнього та заднього, у ньому переважають теплі відтінки. Елементи переднього плану зображують більш контрастними, з проробкою об'єму та дрібних деталей. Темні предмети по мірі віддалення стають світлішими, набувають холодних (синіх, фіолетових) відтінків; світлі предмети, навпаки, стають темнішими. На віддалених планах, як зазначає О. Сова [1], контури предметів втрачають деталі, чіткість і виразність обрисів, кольоротональні контрасти послаблюються, предмети сприймаються більш плоскими та силуетними.

Наприкінці роботи слід ще раз перевірити правильність тональних та кольорових співвідношень, підпорядкованість планів, уточнити деталі.

Отже, світлотіньовий розподіл суттєво впливає на колористику морського пейзажу. Щоб досягнути реалістичного зображення води, художнику необхідно звернути увагу на стан погоди, частину доби, величину хвиль, прозорість самої води, а також пам'ятати про предмети, які віддзеркалюються в воді і також впливають на її колір. Враховуючи мінливість освітлення на морі, гру рефлексів та кольорових нюансів, навчання студентів малювання в мариністичному жанрі є найбільш ефективним під час пленерної практики.

Список використаних джерел:

1. Сова О.С. Формування художньо-педагогічних умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі пленерної практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 325 с.
2. Ревякін П.П. Техніка акварельного живопису : навч. посіб. Вид. 2-ге. Москва : Архитектура-С, 2016. 248 с.
3. Петрушевський Ф.Ф. Фарби та живопис. Посібник для художників та техніків : навч. посіб. Вид. 2-ге. Санкт-Петербург: Типографія М.М. Стасюлевича, 1901. 325 с.
4. Як малювати воду в пейзажі? Намалювати річку, озеро, море: живопис, пейзаж? Художня школа Jotto : веб-сайт. URL: <https://jotto8.ru> (дата звернення: 12.11.2019).
5. Зайцев А.С. Наука про колір та живопис : монографія. Москва : Искусство, 1986. 147 с.

Щеголева Т.Л.

*старший викладач, кандидат педагогічних наук, доцент,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

КОМПЕТЕНТНИЙ ВИКЛАДАЧ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПОТРЕБ – ЗНАВЕЦЬ МОВИ ЧИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ?

Євроінтеграція України та розширення зв'язків із державами світу вимагає від науковців, студентів та пересічних громадян володіння іноземними мовами. Тому вивчення іноземних мов наразі є важливою складовою успіху сучасної людини та якості професійної діяльності сучасного спеціаліста [1]. Володіння іноземною мовою (найчастіше англійською) стало чинником забезпечення якості фахової підготовки у вищій школі, що об'єктивно відображає суспільні вимоги до особистості фахівця і до його професійної діяльності [2]. С.Г. Тер-Мінасова так змальовує цей процес: «Незвичайний попит зажадав незвичайної пропозиції... Легіони нетерплячих фахівців у різних галузях науки, культури, бізнесу, техніки та інших сфер людської діяльності зажадали негайного вивчення іноземних мов..., у першу чергу англійської, для використання у різних сферах життя суспільства в якості засобу реального спілкування із людьми з інших країн» [3].

Підвищений суспільний інтерес до вивчення англійської мови призвів до того, що англійська мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але й запорукою успіху, вдалої кар'єри майбутніх фахівців. Безперечно, досягнення високого рівня володіння англійською мовою не можливе без фундаментальної мовно-фахової підготовки в вищій школі. Саме цю функцію у навчально-освітній програмі будь-якої немовної спеціальності виконує навчальна дисципліна «Англійська мова для професійних потреб» (або ж «Англійська мова за професійним спрямуванням»). У свою чергу, суспільний запит на фахівців, які володіють англійською мовою сфери своєї професійної діяльності, актуалізує питання підготовки (пошуку, залучення) викладачів англійської мови, здатних реалізувати завдання навчальної дисципліни «Англійська мова для професійних потреб». Іншими словами, актуалізуються питання компетентності викладача англійської мови для

професійних потреб [4]. Ільїна О.В. та Ісаєнко С.А. переконливо доводять, що компетентність, як інтегральна характеристика спеціаліста з якісною фаховою підготовкою, є синонімом його професійної придатності та що найвищим ступенем розвитку компетентності фахівця є його професіоналізм [5]. Однак, не розкритим залишають питання, винесене нами у назву даної публікації.

Загальновідомо, що мова є об'єктом дослідження лінгвістики. Мова – це нормалізована система звуків, морфем, слів та правил їх сполучення на морфологічному, синтаксичному, семантичному та логічному рівнях, тобто система знаків, що є основним засобом спілкування членів певного людського колективу, засобом переробки і передачі інформації від покоління до покоління. Дані лінгвістики використовуються при визначенні мети навчання (для чого навчати?), змістового компоненту навчання (чого навчати?), технології навчання (як навчати?), та допоміжних засобів (за допомогою чого навчати?). Зазначені питання мають рівноправний і в той же час автономний характер. Їхнє усвідомлене взаємопов'язане вирішення необхідне, щоб побудувати адекватну модель навчання англійської мови для професійних потреб. Отже, для ефективного навчання англійської мови для професійних потреб компетентний викладач повинен володіти питомою частиною іншомовного матеріалу настільки добре, щоб уміти структурувати його відповідно до зазначених компонентів навчання з обов'язковим урахуванням особливостей сфери майбутньої професійної діяльності молодого фахівця.

З іншого боку, компетентному викладачеві англійської мови для професійних потреб важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Рациональне та вмотивоване використання новітніх методів навчання на заняттях вимагає креативного роботи з боку викладача. Методи навчання – це «упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань» [6, с. 149]. Метод навчання виступає «інструментом діяльності вчителя для виконання керівної функції – наuczіння» [6, с. 150].

Чисельні наукові публікації доводять, що на сучасному етапі розвитку методики викладання іноземних мов особливий акцент ставиться на нових тенденціях у відборі методів, які орієнтовані на цільовий компонент навчання. І.Ю. Гусленко стверджує, що матеріал,

який засвоюється за допомогою подібних методів сприймається як інструмент та засіб соціальної взаємодії з партнерами по спілкуванню [7, с. 52]. Науковець робить висновок, що сучасним викладачам іноземної мови необхідна така методика, яка б вивчала методи навчання тих мовних і мовленнєвих явищ, які є специфічними для конкретної іноземної мови. Саме це є завданням спеціальної методики, яка досліджує навчання конкретної іноземної мови у певному типі навчального закладу з урахуванням мовних і мовленнєвих особливостей рідної мови [7, с. 10].

Тарнопольський О.Б. та Кабанова М.Р. констатують, що сучасному викладачеві іноземних мов конче потрібно, крім знання іноземної мови, уміти «проводити цілеспрямоване зіставлення явищ рідної та іноземної мов для кращого усвідомлення особливостей виучуваної мови тими, хто навчаються, що допомагає полегшити позитивне перенесення з рідної мови у виучувану, якщо є збіг мовних явищ, а також запобігти інтерференції рідної мови, коли такі явища різняться» [8, с. 10]. Автори у своїй праці «Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі» роблять цікаві висновки, які корелюють із нашим баченням проблеми: «незважаючи на всю безумовну важливість для викладача найкращого володіння мовою, яку він викладає, така важливість не є домінуючою над іншими його професійними якостями» [8, с. 11]. І далі «не менш, якщо не більш, важливою якістю є методична підготовка, до якої слід додати педагогічну та психологічну підготовку, які разом роблять викладача здатним розв'язувати проблеми, що виникають у навчальному процесі (у тому числі ті, що пов'язані з рідною мовою та культурою студентів) та організовувати такий процес оптимальним чином для конкретних умов. Це означає, що мовна підготовка викладача та його методична, педагогічна і психологічна підготовка є рівнозначними якостями, хоча можна припустити і те, що друга з цих якостей відіграє навіть більш важливу роль» [там само].

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок про те, що в структурі професійної підготовки викладача англійської мови для професійних потреб не можна протиставляти мовну та методичну складові або ж знецінювати одну з них. А крім цього, компетентний викладач англійської мови для професійних потреб повинен мати відповідну педагогічну, психологічну підготовки, глибокі знання з рідної мови та розуміння особливостей сфери майбутньої професійної діяльності своїх студентів.

Список використаних джерел:

1. Інформаційно-документаційний фонд Ради Європи в Україні. 2019. URL: www.coe.kiev.ua (дата звернення: 09.12.2019).
2. Short E. Competence re-examined. *Educational Theory*. 1984. Vol. 34. P. 201–207.
3. Миролубов А.А. Сознательно-сопоставительный метод. *Иностранные языки в школе*. 2003. № 6. С. 39–41.
4. Short E. The Concept of Competence: Its Use and Misuse in Education. *Journal of Teacher Education*. 1985. Vol. 36. № 2. P. 2–6.
5. Ільїна О.В., Ісаєнко С.А. Компетенція і компетентність фахівця у контексті його професіоналізму. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія». Київ, 2011. Вип. 159. Ч. 4. С. 209–215.
6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка : Підручник. Київ : Знання-Прес, 2008. 447 с.
7. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов» : для студентів 5 курсу ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спец. 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., каф. теорії та практики пер. ; авт.-упор. І.Ю. Гусленко. Харків : Вид-во НУА, 2018. 64 с.
8. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі : підручник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Бережна Л.В.

директор закладу освіти,

Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 69

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗДАТНОГО КРЕАТИВНО ВИРІШУВАТИ ПРОФЕСІЙНІ ЗАВДАННЯ

Підвищення майстерності педагога в контексті сучасної парадигми освіти, потребує якісного нового підходу до організації інноваційного освітнього простору. Завданням освітніх закладів є популяризація та роз'яснення основної місії інноваційної діяльності школи. Оновлення школи – це перш за все спрямування діяльності педагогів на зміну свідомості, стилю педагогічної взаємодії.

Інтенсивність життя вимагає швидкої реакції на розв'язання складних проблем. Це в свою чергу вимагає від сучасного вчителя нових підходів до навчання та виховання. Сьогодні в умовах суспільних змін значно змінюються погляди на вчителя як на носія цінностей. Основою професійної діяльності вчителя є оволодіння системою наукових знань та методична освіта. Професіоналізм вчителя характеризується фаховими знаннями та наявністю творчого потенціалу педагога. Жодна найпрогресивніша ідея не буде реалізована, якщо за нею не стоятиме досвідчений, ініціативний, грамотний, відданий своїй справі учитель [1, с. 7].

На сучасному етапі розвитку суспільства соціальні вимоги до школи змінилися. Педагогічні колективи сьогодні мають будувати свою роботу з урахуванням цих вимог. Школі потрібні творчі вчителі, які вміють працювати з людьми, з колективом, вміють використовувати уміння й навички на практиці, тобто професійно компетентні. Вчитель має проявляти прагматичність у діях, націленість на успіх, швидкість реакції, рішучість, уміння приймати нестандартні рішення, управляти педагогічною діяльністю. Він має працювати над підвищенням власного рівня освіченості, творчо підходити до організації освітнього процесу, досягати високих якісних результатів.

Місія сучасного вчителя полягає в тому, що він має бути готовий до застосування нових освітянських ідей, здатний постійно навчатися та бути у нестримному пошуку. Ці якості формуються не тільки у щоденній учительській праці, а й правильно спланованій самоосвітній діяльності, яка спрямовує до творчого зростання педагога.

Сучасний вчитель має постійно здобувати знання і володіти технологіями їх передавання. Школа надає вчителю: стратегію успіху, психологічну рівновагу, соціальну стабільність, реалізацію творчого потенціалу, відчуття потрібності людям. На сьогоднішній день зміни, що відбуваються в освіті, вимагають створення спеціальних умов, які сприятимуть здійсненню певної оцінки результативності освітнього процесу. На основі діагностики, аналізу інформації про стан професійної компетентності педагогів, їхніх потреб і труднощів, планується вся подальша робота.

Підвищенню професіоналізму вчителів сприяють різні форми інноваційної роботи. В арсеналі педагогічних працівників – технології особистісно-орієнтованого навчання, ІКТ, проектні технології, технології розвитку критичного мислення, технології співпраці, комунікативні технології, модульні технології. В початкових закладах використовуються різні способи оцінювання діяльності педагогів. Серед них найбільш поширені: моніторинг, атестація, педагогічна діагностика, експертиза. Під час моніторингу особливе значення надається вивченню не лише результатів навчання й виховання учнів, а й всебічному оцінюванню особистісних рис і професійних умінь учителя. Результативність роботи також підтверджується підсумками атестації педагогічних працівників, даними про якість знань здобувачів освіти [2, с. 87].

Професійна компетентність учителя – це володіння учителем необхідним багажем знань, вміння мобілізувати себе в певній ситуації, бути обізнаним у будь-якій галузі. Сьогодні професійна компетентність вчителя, відпрацювання власної системи роботи, передбачають якісні зміни в його діяльності та на рівні професійної майстерності. Основними шляхами професійного розвитку є: професійне навчання, розвиток кар'єри, самоосвіта педагога. Педагог має професійно зростати, вдосконалювати освітній процес, направляти його на вирішення завдань особистісного становлення та розвитку як у учнів, так і у самого себе.

Вчителю необхідно розвивати учня, як особистість, для самостійного набуття знань, їх практичного застосування у житті. Вчитель повинен мати ґрунтовну методичну підготовку, мати навички в організації

пізнавальної діяльності учнів, здатність генерувати інноваційні ідеї. Вчитель має бути професіоналом, мобільним, здатним до творчого використання на практиці інформації, що швидко зростає, а підвищення кваліфікації має стати потребою вчителя. Він має прогнозувати свою майбутню професійну кваліфікацію і заздалегідь отримати ті знання, які йому знадобляться в роботі.

Налаштування інноваційної діяльності має здійснюватися обґрунтовано, бо саме за таких умов можливо простежити розвиток творчості вчителя. Управлінську діяльність в закладі потрібно спрямувати так, щоб кожен учитель своїми власними способами домогся оптимальних результатів. Управління слід здійснювати на основі постійного вдосконалення освітнього процесу з використанням сучасних технологій. Пріоритетом роботи має бути постійний пошук нових педагогічних технологій, ідей, напрямів [3, с. 4].

Звичайно в закладі має проводитися вивчення ефективності результатів праці вчителів, працювати з учителями краще диференційовано. Необхідно створювати для вчителів нові варіанти уроків, знаходити найбільш ефективні методики, допомагати їм виробити свій власний почерк. У кожного вчителя має існувати своя програма самореалізації, своя траєкторія зростання, свій професійний стиль. Результатом діяльності педагогів є творчий педагогічний продукт, який дозволяє значно підвищити продуктивність освітньої галузі.

Основний зміст повсякденної практичної діяльності вчителя – це безперервна низка різноманітних проблем. Чим більше знань і практичних навичок буде мати учитель, тим вище буде рівень його майстерності. Чим більший у нього діапазон методичних форм, тим ширші він має можливості, тим цікавіше буде проведено навчальне заняття чи виховний захід.

Педагоги мають безперервно розвиватися та вдосконалюватися, самостійно визначати мету, засоби її досягнення й реалізації, контролювати відповідальність за отримані результати. Педагоги мають усвідомлювати свою соціальну відповідальність, постійно дбати про своє особисте професійне зростання, досягати певних цілей. З огляду на сучасну ситуацію в освітньому просторі, педагог має вміти працювати в умовах вибору педагогічних позицій, технологій, змісту, форм навчання тощо [4, с. 109].

Отже, актуальність професіоналізму є очевидною, оскільки сучасний ринок праці потребує конкурентноспроможного фахівця, освіта якого

починається в школі. Удосконалення професійної компетентності вчителя – це усвідомлення себе як інноваційної особистості, готової до змін та здатної креативно вирішувати професійні завдання. І саме сьогодні, зростають вимоги суспільства до професіоналізму педагога. Тому і завдання вчителя – спрямувати роботу учнів, виявити рівень знань і вмінь, уважно прислухатися до їхніх ідей.

Список використаних джерел:

1. Гришина І.В., Васильченко Л.В. Професійна компетентність керівника школи. Харків : Основа, 2006. С. 7.
2. Паламарчук В.Ф. Інноваційні процеси в педагогіці: педагогічні інновації у сучасній школі. Київ : Освіта, 1994. С. 87.
3. Палтишев М.М. Педагогічна майстерність і шляхи її досягнення. Київ : Видавець Єшке О.М., 2000. С.4.
4. Яворська Г.Х., Седлачек В.Є. Сутність проблеми формування особистості професіонала. *Проблеми розвитку педагогіки вищої школи в ХХІ столітті: теорія і практика*. Одеса, 2002. С. 109.

Горбачова Л.С.

головний спеціаліст відділу освіти,

Кремінська районна рада;

магістрант,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ПОШУКИ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ ГАЛУЗЗЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Необхідність переходу до державно-громадської моделі управління декларують усі стратегічні документи з розвитку вітчизняної освіти. До такого ж висновку одноставно доходять і експерти з питань реформування посттоталітарних систем освіти Пітер Радо і Пасо Сальберг [3], які пропонують обов'язкове *перезаснування* управлінських структур.

До того ж, результати дослідження «Система управління загальною середньою освітою в Україні на рівні району та області: якість,

прозорість, взаємодія» [3], проведені громадською організацією Агенція розвитку освітньої політики (2014 р.), матеріали досліджень фахівців Міжнародного інституту освітнього планування ЮНЕСКО Жака Аллака та Мюріел Пуассон (Educational development) [3] і «Управління освітою та шкільна автономія: погляд зі школи» [4] засвідчують глибоку кризу управлінської вертикалі й нагальну потребу її «перезаснування». Експерти І. Іванюк, Л. Паращенко [4] зазначають, що збір емпіричних даних для цих висновків відбувався через структуровані інтерв'ю з начальниками обласних управлінь освіти та районних відділів освіти, а також анкетування директорів освітніх закладів і педагогів, а отримані результати є «цінним свідченням процесів трансформації суспільства й державної влади та можуть бути підставою для вироблення ефективних механізмів демократизації й децентралізації системи управління освітою в Україні».

Під «перезаснуванням» управлінських структур будемо розуміти різноманітні стратегії реформування управління освітою, які об'єднуються в три провідні напрямки: по-перше, створення і підтримка сучасних регулятивних систем (нових механізмів управління); по-друге, досягнення нової якості підготовки управлінського персоналу; по-третє, побудова системи залучення громадськості, заохочення лідерства, ініціативи та відповідальності в управлінському процесі [4].

Для вироблення сучасної моделі управління освітою в умовах створення об'єднаних територіальних громад, постає нагальна потреба в аналізі наявного стану освітнього менеджменту.

За даними опитувань, переважна більшість експертів переконана, що якість системи управління освітою визначається орієнтацією на споживачів освітніх послуг (94.5%), наявністю висококваліфікованих фахівців (94.5%), системним підходом до менеджменту (94.4%), ухвалення управлінських рішень на основі достовірної інформації (89%), роллю керівництва району/області у створенні відповідного освітнього середовища (83.3%).

Наступною сучасною вимогою є прозорість державного управління, яка містить не лише доступ громадян до повної та достовірної інформації, але й дає можливість взаємодії громадян, виконавчої влади, місцевого самоврядування в процесі з метою впливу на рішення й діяльність державних органів. Наявність громадянського контролю передбачає створення піклувальних рад, які спроможні здійснювати регіональні громадські експертизи.

Нормативними документами [2] декларується створення колегіальних виборних консультативно-дорадчих органів громадських рад, які постійно діють, «для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики» [4].

Отже, аналіз системи управління загальною середньою освітою дозволяє стверджувати про такі суттєві перспективи державно-громадського управління:

- районні відділи освіти мають стати організаторами горизонтальної комунікації, які налагоджують взаємодію між закладами освіти, між закладами освіти й громадою, між закладами освіти і органами (та різними гілками) влади й місцевого самоврядування;

- місцева влада має повноваження забезпечити органи управління організаційними та фінансовими ресурсами;

- органи управління потребують висококваліфікованих кадрів, які володіють знаннями сучасного освітнього менеджменту та інформаційно-комунікаційними технологіями, із демократичним стилем мислення, здатних до постійних змін.

Для подолання наявних протиріч і з метою перезаснування необхідно ознайомитися із найкращими світовими практиками державно-громадського управління освітою під час створення й існування територіальних громад, зокрема Голландії, Грузії, Польщі, і виокремити придатні для системи освіти України.

Утім, найбільш актуальним для України є польський досвід реформування управління системою освіти, у якій освітні завдання передаються одиницям територіального самоврядування поступово протягом 1990–1999 років і стають їхніми власними завданнями, а це означає, що одиниці територіального самоврядування (ОТС) не можуть відмовитися від їхнього виконання й зобов'язані забезпечити на це фінансові кошти. Такий підхід є системним реформуванням, у результаті якого одиниці самоврядування відповідають за управління закладами й здійснюють їхнє фінансування від свого власного імені й за «власні» гроші, а не просто від імені центрального уряду і користуючись коштами, отриманими у вигляді трансферів. Саме через це найважливіший інструмент фінансування освіти у Польщі, яким є освітня частина загальної субвенції (яка також називається освітньою

субвенцією), зараховується до власних доходів ОТС, хоча це є трансфером із центрального бюджету.

Проаналізувавши зазначене вище й оцінивши реальний стан польської системи освіти та системи управління нею, можна дійти висновку по те, що серед найважливіших успіхів її децентралізації можна визначити:

- фундаментальне покращення матеріального стану закладів освіти, здійснене зусиллями територіального самоврядування;
- забезпечення стабільності фінансування освіти;
- запровадження громадами гімназійної реформи;
- обмеження проявів нерівності між керівними органами за якістю освіти й доступністю освітньої пропозиції.

Варто зазначити, що саме «проблемні місця» децентралізації польської системи управління освітою є вкрай актуальними й для нинішньої системи управління освітою в Україні, зокрема процес створення центрів професійного розвитку в об'єднаних територіальних громадах і питання відповідальності за якість навчання. Тому вивчення польської практики впровадження реформ освітньої галузі зможе допомогти українській освітній системі уникнути помилок.

Отже, після вивчення результатів експертних досліджень, проведення низки дискусій у професійних спільнотах, вивчення зарубіжного досвіду можна запропонувати два варіанти дій, спрямованих на створення якісної моделі управління системою освітою в Україні.

Перший – радикальна ліквідація неефективних структур (централізована бухгалтерія, бібліотека, райметодкабінет тощо) та ланок (традиційні районні управління освіти) управління освітою та запровадження широкої автономії закладам освіти.

Другий – перезаснування управлінських структури на принципово відмінних від нинішніх (адміністративно-бюрократичних) засадах організації їх роботи, які базуватимуться на сервісному підході в державно-громадському управлінні. Звісно, при цьому мають з'явитися й альтернативні чинним допоміжні для управлінської вертикалі структури (наприклад, громадські центри професійного розвитку).

Відмова від пострадянської моделі управління вертикаллю освіти означає негайний перехід до державно-громадського менеджменту й сервісного підходу до обслуговування суб'єктів управління.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація в освіті: опорні школи.
URL: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1477>
2. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 року № 688-р.
URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249350402>
3. Система управління загальною середньою освітою в Україні на рівні району та області: якість, прозорість, взаємодія. Аналітичний звіт.
URL: http://www.irf.ua/knowledgebase/publications/sistema_upravlinnya_zagalnoyu_serednoyu_osvitoyu_v_ukraini_na_rivni_rayonu_ta_oblasti_yakist_prozorist_vzaemodiya/
4. Управління освітою та шкільна автономія: погляд зі школи: аналітична доповідь / За заг. ред. Паращенко Л. Київ : «2UP», 2013. 64 с.

Синявська Н.О.

студент

*Донецький національний університет
імені Василя Стуса*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІК ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Розвиток сучасної української освіти безпосередньо залежить від глобального розвитку світової освіти і вирішення низки державних проблем під час подальшого реформування галузі. Відповідно основна мета освіти полягає в розвитку цінностей громадянського суспільства, формуванні в покоління власним прикладом бажання вчитися протягом життя, інтеграції в європейський і світовий простір.

Розробкою практичних і теоретичних основ комунікації, проблемами управління комунікаційними процесами займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Д. Адаір, Д. Бернет, М. Василик, Ф. Котлер, Д. Лейхфіф, Н. Морозова, Т. Орлова, Г. Осовська, В. Рева, О. Суровцева, М. Федотова, В. Шепель та ін. До проблем комунікації у процесі управління освітніми закладами зверталися у своїх дослідженнях Л. Карамушка, К. Чернуха-Гадзецька, С. Хаджирадева, Н. Черненко тощо. Отже, аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчив, що

питаннями управління комунікаційними процесами присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Проте, використання технік ефективних комунікаційних процесів у закладах освіти потребують докладнішого дослідження і вивчення, особливо в умовах імплементації освітніх реформ.

Ефективність комунікації – це відношення результату, здобутого від організації комунікативної діяльності, до витрат на його досягнення.

Раніше вважали, що комунікація є інформуванням, формою ділового спілкування, але досить важливо бути почутими правильною аудиторією та в потрібний момент. Ефективність управління та репутація залежить від того, що ви робите, для кого, кому ви про це повідомляєте і що думають про вас, тому основне правило ефективних комунікацій звучить так: «Ефективність комунікації оцінюється через те, як саме вас зрозуміли. Ефективність не вимірюється кількістю прес-релізів, виступів, нарад або новин. Це другорядні речі. Те, які думки, досвід, емоції залишилися у вашої аудиторії, і є критерієм того, чи досягли ви успіху» [4, с. 10].

Варто виокремити основні етапи комунікаційної стратегії освітнього закладу:

- визначення цільової аудиторії (вибірка групи людей, які зможуть вплинути на досягнення цілей закладу);
- створення ключового повідомлення (твердження, яке може різнитися форматом і змістом, але призначене для певної цільової аудиторії);
- вибір каналу комунікації (вони не є однаковими для різних цільових груп);
- технічне оформлення ключового повідомлення (залежно від каналу комунікації);
- опрацювання інформації, отриманої у зворотному зв'язку.

Основною парадигмою ефективної комунікації традиційно вважаємо гармонізацію ділового спілкування. Разом із тим, на нашу думку, необхідно приділити увагу формуванню парадигм ефективної комунікації в освітньому менеджменті саме в аналізі інформації, отриманої від підлеглих. Важливо оперативно отримувати інформацію, інформувати співробітників про поточні та стратегічні цілі організації, тим самим забезпечуючи якісний зворотний зв'язок.

Насамперед ділова ефективна комунікація полягає в умінні слухати й чіткості мовлення. Слухання відбувається в нерелексивній та

рефлексивній формах. Нерефлексивне (умовно-пасивне) слухання – невтручання в мову співрозмовника. Рефлексивне слухання є активною формою налагодження зворотного зв'язку. Воно необхідне для контролю точності сприймання інформації. Його ще називають «активним слуханням», оскільки воно допомагає з'ясувати розуміння почутого. Іноді люди починають розмову зі вступу, не наважуючись почати з головного. Тому важливим умінням керівника є вміння рефлексивно слухати, тобто з'ясувати реальний зміст бесіди та мету звернення. Правильно обрана тактика слухання сприяє ефективності взаємодії в освітньому процесі [2, с. 44].

Разом із тим, манера говорити сприятиме розумінню сутності висловленої інформації. Необхідно надавати жвавості голосу, доречно робити паузи, варто вдаватися до вербальних і невербальних жестів. Слід уникати сленгу, слів-паразитів, а критика повинна бути конструктивною.

У світовій практиці все частіше можна почути про ефективність формату зустрічі 1:1, під час якої важливою є спостережливість керівника, увага до невербальних сигналів співрозмовника, підтримка почутого, рефлексія побаченого й почутого. Саме під час такої комунікації проявляється навичка активного слухання. Важливо, щоб у момент такої взаємодії комунікація не набувала ознак насильницького спілкування.

Методика ненасильницького спілкування була розроблена Маршалом Розенбергом у 1960-их роках і стала відповіддю для багатьох людей у всьому світу: як працювати з конфліктами, глибше розуміти себе, свої потреби та емоції, а також потреби та емоції інших людей.

Ненасильницьке спілкування складається з 4-х кроків:

1. Спостереження.
2. Розуміння своїх/іншої людини почуттів.
3. Розуміння своїх/іншої людини потреб.
4. Прохання до іншої людини.

Ці етапи ми можемо проходити на двох рівнях: аналізуючи себе; намагаючись зрозуміти іншу людину [1, с. 25].

Під час управлінської діяльності керівник повинен зважати на можливість відмови з боку підлеглого, при цьому очікуючи на аргументацію вибору. Хоч в будь-якому разі управлінець оцінює підлеглого як спеціаліста, але відкидає директивний підхід в оцінювання. Крім того, ненасильницьке спілкування – чудовий спосіб

розвитку емоційного інтелекту, що є складовою управлінської культури керівника.

Одна із навичок, яку необхідно напрацьовувати, – фасилітація. Як ми згадували, ключовою складовою резонансного типу лідерства є спільне прийняття рішень, а фасилітація – це інструмент, який допомагає полегшити процес спільного прийняття рішень. Є наступні моделі згаданої техніки:

- одностороннє рішення, коли вся команда має прийти до спільного рішення;
- рішення більшістю голосів, коли 50%+1 підтримали певне рішення;
- відповідальна людина приймає рішення одноосібно після обговорення, коли ви самостійно вирішуєте після того як порадитесь з командою;
- відповідальна особа приймає рішення без обговорення.

Найбільш ефективними формами проведення фасилітації є модель ІДС та Світове кафе. Модель SLC (Successese – успіх, Learn – навчання, Change – зміни) використовується під час колегіальних зустрічей (педагогічні ради, засідання методичних асоціацій тощо), коли варто проаналізувати стан справ та здійснити рефлексію задля покращення роботи освітньої установи. Світове кафе досить поширена форма прийняття спільних рішень і є необхідною умовою напрацювання нових ідей, завдяки активному залученню до процесу інших учасників, допомагає знайти найбільш цікаві варіанти та оптимальні шляхи вирішення тих чи інших проблем. Принцип присутності та включеності в процес, який відбувається «тут і тепер» – один з ключових в такому методі роботи з командою [1, с. 33].

Останнім часом освітні установи у рамках імплементації Концепції нової української школи, а саме педагогіки партнерства, усе частіше проводять Конференції партнерів. Під час підготовки відповідного заходу використовують складові формування комунікаційної стратегії, бо при цьому важливими є і ключове повідомлення, і канали комунікації, і, звичайно, визначення тематики. Модератор Конференції, як і фасилітатор, повинен бути нейтральним до будь-якої думки. Запросивши до обговорення учнів, батьків і вчителів, адміністрація закладу отримає неоціненний матеріал для покращення діяльності закладу та покращення комунікації між усіма учасниками освітнього процесу.

Отже, найвагоміша роль впровадження ефективної комунікації в освітньому менеджменті належить керівнику закладу. Нами доведено

важливість планування комунікації та дотримання стратегії й мети освітнього закладу. Не менш важливим є визначення цільових аудиторій та розуміння їхніх потреб. Мета будь-якої освітньої організації – бути правильно зрозумілими та цікавими. Керівник закладу середньої освіти є обличчям організації, тому його мовлення має бути чітким та емоційно забарвленим, позбавленим казенних слів, штампів, абревіатур, зайвого пафосу. Комунікативне повідомлення варто подавати в тому вигляді, у якому його буде легко поширити (залежно від мети) – поділитися в соцмережах, переказати на роботі або вдома, показати друзям, виступи на засіданні колегіальних органів. На сьогодні актуальним є використання фото, відео та іншу візуальних каналів, щоб підкреслити сучасність, масштабність, а також щоб прискорити донесення своїх ключових ідей та повідомлень. Крім того, комунікація не буде завершеною, якщо не організувати зворотний зв'язок зі своїми цільовими аудиторіями. Це також дасть можливість оцінити ефективність комунікації та зрозуміти, як її треба відкоригувати.

Список використаних джерел:

1. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти. Київ, 2019. 57 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>
2. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації. Дніпро, 2002. 92 с.
3. Дейнега І.О., Андрощук М.С. Комунікації на ринку освітніх послуг: загальне та специфічне. *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 279–284.
4. Ефективні комунікації для освітніх управлінців : Посібник. Київ, 2019. 72 с. URL: <https://nus.org.ua/articles/posibnyk-efektyvni-komunikatsiyi-dlya-osvitnih-upravlintsiv/>
5. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту. Київ, 2004. 424 с.

Щербак І.В.

кандидат педагогічних наук, викладач,

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ДЕФІНІЦІЯ ГЛОБАЛЬНИХ ІНДИКАТОРІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ СТРАТЕГІЙ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПРОВІДНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

На сучасному етапі розвитку суспільства, існує жорстка конкуренція між закладами вищої освіти. Збільшилась кількість університетів та їх філій, у яких є однакові спеціальності та напрями, що дає можливість і в той же час ускладнює обрання для користувачів освітніх послуг. Ще одним із важливих факторів є відсутність сформованого уявлення про спеціальність (напрямок) у майбутніх споживачів освіти, які є у навчальних закладах. Це відбувається, тому що ЗВО майже зовсім не робить рекламну агітацію, не розповідає про свої можливості. Одним із головних критеріїв у потенційних студентів при виборі закладу вищої освіти є імідж університету, його маркетингова стратегія і ступінь позиціонування на ринку освітніх послуг.

У сучасній парадигмі здійснюється зростання спільної місії ЗВО: забезпечення стабільного політичного, економічного та соціокультурного розвитку суспільства, а також зв'язок зі здійсненням досліджень критичного та прогностичного характеру у відповідних наукових галузях, сприяння розвитку національних освітніх систем шляхом поліпшення педагогічної освіти, здійснення науково-педагогічних досліджень [5].

Науковець Є. Хриков пропонує розглянути аналіз стану дослідження наукової проблеми у галузі порівняльної педагогіки за трьома алгоритмами. Перший алгоритм – певна наукова проблема є складовою педагогічної науки, тому її можна розглядати з точки зору структури наукового знання. Другий алгоритм проведення аналізу стану дослідження наукової проблеми є її розгляд як системного утворення та з'ясування того, що у цьому напрямку зробили попередники. Третій алгоритм – аналіз розробленої нормативної моделі вирішення наукової проблеми [6].

Зробивши огляд наукової та педагогічної літератури, щодо досліджуваної проблеми, в першу чергу ми проаналізували теорії П. Бурдье, С. Марджинсона.

У своєму дослідженні «Соціальний простір та генезис груп» П. Бурдье розглядає особливості «соціального простору», а саме: «соціальний простір є багатовимірним, відкритим ансамблем щодо автономних полів, чие функціонування та зміна підпорядковане більш-менш стійко та безпосередньо полю економічного виробництва. У кожному з цих полів ті, хто займає домінуючу позицію, та ті, хто займає підпорядковану позицію, безперестанку займаються боротьбою різних форм (не обов'язково складаючи себе в антагоністичні групи)» [1].

Розглянувши дані висловлювання П. Бурдье, можна сказати, що представлені суб-поля змагаються між собою, тому зростає роль як кращих так й інших університетів в результативності стратегії позиціонування.

Базуючись теоріями полів П. Бурдье, директор Центру глобальної вищої освіти CGHE, керівник глобальної дослідницької програми з впровадження вищої освіти, професор Оксфордського університету С. Марджинсон використав її до поділу університетів світу [2]. У суб-полі обмеженого (елітарного) виробництва знаходяться Гарвардський, Стенфордський, Єльський, Принстонський, Каліфорнійський, Кембриджський, Оксфордський університети, Массачусетський технологічний інститут та група «Рассел», в якій налічується двадцять чотири найкращі та найбільші університети Великобританії. Їх називають ще «Глобальною суперлігою». Вони мають глобальну перевагу з їхньої позиції у власних національних системах освіти. Ці заклади вищої освіти гарантують цікаву та високооплачувану роботу в майбутньому в будь-якій точці світу [3].

У суб-полі обмеженого виробництва заклади вищої освіти зосереджені виключно на доходах і частці ринку. До них відносяться комерційні професійні та некомерційні університети, які забезпечують міжнародну освіту на комерційній основі [4].

Деякі заклади вищої освіти займають проміжну позицію. Вони мають елітний статус у національній системі вищої освіти та конкурують на світовому ринку освітніх послуг, створюючи великі обсяги навчання іноземних студентів. Іншим національним лідерам бракує сильної глобальної присутності. Під обома групами є нібито навчально-наукові

університети, для яких дослідницька місія підпорядкована транскордонним доходам [2].

Проаналізувавши вище перераховану наукову та педагогічну літературу, можна стверджувати, що протистояння суб-полів обмеженого та широкомасштабного виробництва знижуються, у зв'язку з тим що у кожного з них розвивається «автономне» поле. На прикладі університетів, можна побачити, що такий розвиток сприяє гідній конкуренції між ними на освітньому ринку. Але щоб мати високі рейтинги повинен бути не один показник, а декілька індикаторів.

Провідні університети Західної Європи, проводячи аналіз стратегій позиціонування у міжнародному інформаційному просторі, застосовують не окремі показники, а глобальні індикатори, які об'єднують в собі численну кількість показників. Інтегровані глобальні індикатори сприяють своєчасному визначенню негативних чинників, які гальмують розвиток університету, а також допомагають виокремити найбільш сильні сторони діяльності ЗВО. Сучасна стратегія розвитку університету базується на основі аналізу глобальних індикаторів та статистичних показників.

Спираючись на проаналізовану наукову та психолого-педагогічну літературу, можемо зазначити, що визначені глобальні індикатори, лежать в основі стратегії позиціонування будь-якого провідного університету країн Західної Європи у МІП. Дані індикатори корелюють між собою та є релевантними до вимог споживачів освітніх послуг, або конкретного запиту користувачів освітнім продуктом, при цьому є релевантними для аналізу стратегії кожного конкретного університету.

Отже, першим глобальним індикатором є фокус позиціонування який включає в себе фокус спрямованості позиціонування діяльності університету на задоволення потреб споживачів освітнього процесу; фокус спрямованості позиціонування діяльності університету на поширення знань серед населення для підвищення освітнього та культурного рівня.

Наступним є глобальний індикатор «якість академічного персоналу ЗВО», найважливішим показником якого є «співвідношення науково-педагогічних працівників ЗВО та чисельності студентів»

Глобальний індикатор «Престиж ЗВО серед споживачів освітніх послуг чи користувачів освітнім продуктом», тобто престиж навчального закладу. Цей індикатор включає в себе такі показники, як індекс

академічної репутації; індекс репутації ЗВО серед роботодавців; впізнаваність бренду.

Глобальний індикатор – «сегментація ринку освітніх послуг» має такі показники: економічний вплив, фінансова підтримка навчання, інтернаціоналізація університету.

Важливим є глобальний індикатор «наукові досягнення», який базується на таких показниках: кількість лауреатів міжнародних премій; загальна цитованість наукових публікацій / Індекс цитування на одного співпрацівника викладацького складу / Середньорічна кількість наукових статей у розрахунку на одного члена професорсько-викладацького складу.

Також, не менш значущим глобальним індикатором, для аналізу стратегії позиціонування, є «комфорт». Він включає в себе соціальну та навчальну інфраструктуру.

Визначені глобальні індикатори, допомагають зрозуміти, що стратегія позиціонування, яка аналізується, дозволяє сформувати образ в уяві абітурієнта, який асоціюється з ідеальним. Також вони демонструють перед роботодавцями, як представлено у стратегії позиціонування випускника, адже їм потрібно обрати із значної кількості молодих фахівців різних університетів, висококваліфікованого спеціаліста.

Отже, можемо дійти висновку, що визначені глобальні індикатори дають змогу без суттєвих матеріальних затрат і зусиль ефективно збирати, систематизувати, аналізувати й використовувати наявну інформацію, що формується в процесі основної діяльності університету.

Список використаних джерел:

1. Bourdieu P. The Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society*. 1985. Vol. 14. No. 6. P. 723–744. P. 736.
2. Marginson S. Global field and global imagining: Bourdieu and worldwide higher education. *British Journal of Sociology of Education*. 2008. May. Vol. 29. № 3. P. 303–315.
3. The brains business / *The Economist*. 2005. September 8. URL: <http://www.economist.com/node/4339960/print> (дата звернення: 27.02.2020).
4. Авшенюк Н. М. Соціальний контекст дослідження світового освітнього простору. *Психолого-педагогічні науки*. 2013. № 3. С. 7–12.
5. Харківська А.А. Діагностика внутрішнього середовища ВНЗ. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. Вип. 1(1). С. 59–62.
6. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження. Харків : ФОРМ Панов А.М., 2017. С. 99–102.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Кілівник А.С.

студентка,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ПРИРОДИ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

На всіх етапах розвитку людської цивілізації проблема взаємодії людини і природи була і залишається однією з найактуальніших. Але в першу чергу висунулася проблема посилення ціннісного ставлення до природи кожного жителя нашої планети. Ми вважаємо, що ціннісне ставлення до природи – найважливіше в наш час. Саме тому завдання зміни світогляду людини і розвитку ціннісного ставлення до природи у дитини представляються першочерговими. Дошкільнята, які отримали певні уявлення про природу, будуть дбайливо ставитися до природи.

Аналізуючи роботи багатьох дослідників та практиків дошкільної освіти (В. Артемчук, В. Дажук, Н. Карпенко, А. Богуш, Н. Лисенко), ми прийшли до висновку, що результатом ціннісного ставлення до природи є формування у людини природної свідомості, природного мислення, культура ціннісного ставлення до природи, природно-орієнтованої поведінки, гуманної природоохоронної діяльності [1, с. 4].

Психологи відзначають, що у дітей старшого дошкільного віку може бути сформована готовність до правильної взаємодії з навколишньою природою. Вона включає: емоційну сторону – сприйнятливність світу природи, почуття подиву, захопленості, емоційно-позитивне ставлення до її об'єктів; ділову готовність – можливість реалізувати свої знання в різноманітних нестандартних навчальних та позанавчальних ситуаціях; інтелектуальну готовність – певний рівень інформованості дітей про природу, віковий рівень ерудиції та пізнавальних інтересів, усвідомлення себе як носія культури ціннісного ставлення до природи.

В основі практичного здійснення моделювання педагогічної технології розвитку емоційного сприйняття у дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з природою в навчальному процесі лежить розробка моделі, що припускає, по-перше, виокремлення всіх складових елементів діяльності, встановлення їх повного складу, по-друге, визначення значущості цих складових для нормального протікання процесу, по-третє, встановлення взаємозв'язків між ними, що характеризують структуру цілісної діяльності [2, с. 45].

Ефективність формування ціннісного ставлення до природи у старших дошкільників в освітньому середовищі забезпечують певні педагогічні умови: навчити дитину, яка з самого раннього віку потрапляє в «електронне середовище», орієнтуватися в ньому, здобувати навички «читання», переробки та аналізу інформації, одержуваної з різних джерел, критично осмислювати її і є одна з найважливіших завдань сучасної школи. Саме тому багато сучасних педагогів дошкільної освіти є прихильниками використання інноваційних технологій при підготовці і проведенні занять образотворчого мистецтва.

Педагогічна інновація – навмисна якісна або кількісна зміна педагогічної практики, підвищення якості навчання. Очевидно, що неможливо вирішувати педагогічні проблеми застарілими методами. Для вирішення цих завдань в сучасній школі застосовують численні інноваційні технології: метод проєктів; навчання у співпраці; диференційоване навчання; портфоліо вихованця; модульне навчання [3, с. 12]. Застосування цих інновацій важко уявити без технології мультимедіа. З'явилася можливість поєднувати теоретичний і демонстраційний матеріал (слайди, фільми, відеоролики, музика, презентації до уроків). Оскільки заняття образотворчого мистецтва побудовані на зоровому ряді, використання можливостей мультимедійного обладнання полегшує підготовку педагога до заняття, де використовується наочність. Поринути у світ мистецтва, побувати в ролі художника, дизайнера, архітектора, не вимагаючи при цьому матеріалів, які часом дітям не доступні. При цьому треба враховувати, що комп'ютер не може замінити педагога, а лише доповнює його. Використання мультимедіа на занятті спочатку сприймається дітьми на рівні гри, поступово залучаючи їх у серйозну творчу роботу, в якій і розвивається особистість дитини.

В результаті можна визначити форми застосування комп'ютера на заняттях образотворчого мистецтва: як джерело інформації; підтримка

педагога; організація проектної діяльності дитини; використання графічних програм, як інструмент художньої діяльності [4, с. 2]. Заняття стає більш результативним, оскільки в його основу покладено наступне: привабливість навчального матеріалу з використанням прийомів педагогічної техніки, що підвищують інтерес до теми, що вивчається; принцип співтворчості педагога і дітей для отримання глибоких знань, і застосування отриманої інформації; проведення заняття з мультимедіа виступом; виконання домашнього завдання і самостійна робота дітей.

Нове покоління дітей з інтересом залучаються до сфери мультимедіа-технологій. Найефективніше розвивається дослідницька робота, творча діяльність, мотивація, самостійність, пошук матеріалу, відкриття нового. Залежно від типології заняття використовуються різні фільми-презентації, слайд-фільми або тестові завдання.

Фільм-презентація – може використовуватися на бесідах про мистецтво, вернісажі. Демонстрація фільму супроводжується коментарями педагога. При цьому передбачається активне спілкування, є можливість задавати питання, робити пояснення, колективно розглядати і обговорювати твори мистецтв.

Мультимедійна презентація – один з ефективних методів організації навчання на заняттях, потужний педагогічний засіб, що виходить за рамки традиційної системи. Одним з очевидних переваг мультимедійного заняття є посилення наочності. Слайд-фільм – використовується на всіх заняттях, його можна включати в будь-який етап заняття. При перегляді слайд-фільму діти включаються в роботу як правило відразу. Ідеально підходить на заняттях поступового малювання [5, с. 7].

Комп'ютер також може використовувати і сама дитина, як виконання домашнього завдання. Тим самим показуючи високий рівень самостійності.

Графічний редактор «Paint», найчастіше використовується на заняттях, коли вивчаються теми з графіки. В результаті заняття з комп'ютерної графіки дозволяють дітям реалізовувати свій творчий потенціал в новому вигляді образотворчого мистецтва. Можливості комп'ютера невичерпні, це дійсно потужний засіб, як в якості отримання інформації, так і в якості інструменту художньої діяльності [6, с. 13].

Таким чином, моральні якості особистості, що несуть сенс формування ціннісного ставлення до природи: чуйність – готовність прийти на допомогу, співчутливе ставлення до потреб і прохань іншого, пов'язана з емпатією – здатністю співпереживати, співчувати;

гуманність – поважність до особистості людини, яка проявляється у відносинах до живих об’єктів через усвідомлене співчуття і реалізується в сприянні, наданні практичної допомоги; дбайливість – обережність по відношенню до об’єктів природи, турбота про них; ощадливість – здатність економно витратити природну сировину та матеріали, брати до уваги можливі негативні наслідки діяльності; раціональність – здатність розумно і науково обгрунтовано планувати наявні природні ресурси та матеріали, діяльність в природі, щоб, не витрачаючи зайвого, задовольняти потреби; усвідомленість – ставлення до природи на основі розуміння природних закономірностей; відповідальність – висока усвідомленість ставлення до природи, що виявляється в почутті обов’язку, в діях і вчинках, які відповідають моральним нормам. У сфері формування ставлення до природи у дитини-дошкільника акцент робиться на освоєнні позитивного досвіду емоційно-чуттєвого спілкування з природним оточенням.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4–19.
2. Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / Г.В. Беленька, Е.В. Белкіна, О.Л. Богініч та ін. – 3-тє вид., доповн. і переробл. – К.: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
3. Ликова І.О. Програма художнього виховання, навчання й розвитку дітей 2-6 років «Кольорові долоньки» / І.О. Ликова. – Х.: Веста: Ранок, 2007. – 128 с.
4. Масол Л. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій / Л. Масол // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 1. – С. 2–5.
5. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / за заг. ред. Г.В. Сухорукової. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 376 с.
6. Пісоцький О.П. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність у дошкільному віці : навч. посіб. для студ. / О.П. Пісоцький, Л.М. Пісоцька. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – 138 с.

Соляник М.І.

студентка,

*Харьковский национальный университет
имени В.Н. Каразина*

ПОДВИЖНОСТЬ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКА

Современная система образования характеризуется чрезвычайно содержательными, максимально структурированными информационными нагрузками, большой объем которых определяется не только повышенными требованиями к подрастающему поколению нации, но и научно-техническим прогрессом, с которым невольно соприкасается жизнь каждого ребенка. При этом становится очевидной некоторая диспропорция между увеличением умственной нагрузки и недостаточной двигательной активностью учащихся.

Тем не менее, подвижность является необходимым условием гармоничного развития человеческого организма, влияет на формирование умственного развития и психофизиологического статуса учащихся [2]. Умение придерживаться активного образа жизни, в конце концов, является необходимым навыком для формирования у будущей личности всех основных компетентностей, которые предусматривает проект «Новая украинская школа».

В этом смысле особенно актуальны подвижные народные игры и забавы, которые, ко всему прочему, являются ценным элементом национальной культуры, гармонизируют моральный быт детей, обогащают содержание окружающей реальности.

Среди ученых, посвятивших свои монографические труды воспитательной роли подвижных игр в формировании личности, стоит назвать философов Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковороду, психологов Л. Выготского, Г. Костюка, Д. Эльконина, а также педагогов прошлого И. Боберского, И. Франка, К. Ушинского.

Достижению каких целей способствует введение подвижных игр в учебный процесс?

1. Воспитание активной, целеустремленной, сильной, волевой, смелой, оригинальной, терпеливой, дисциплинированной,

темпераментной, всесторонне развитой, интеллектуально и духовно ориентированной личности.

2. Социализация в кругу сверстников и старших товарищей.

3. Расширение активного и пассивного словарного запаса, развитие устной и письменной речи.

4. Обогащение духовного и культурного опыта учащихся. Изучение традиций, истории и обычаев родной культуры.

5. Формирование системы полезных привычек, качеств, идей и взглядов.

6. Увеличение любви к природе и родному краю.

7. Укрепление организма, улучшение иммунитета.

8. Создание положительных ситуаций и, как следствие, – ярких эмоций, которые помогают сделать досуг разнообразным как в физическом, так и в метафизическом аспектах.

9. Формирование лидерских качеств и исполнительских навыков.

10. Утверждение авторитета преподавателя в кругу учеников.

При использовании методик, так или иначе подразумевающих подвижные игры, необходимо учитывать возраст, пол, состояние здоровья, уровень физической подготовки и интересы детей.

В целом подвижные игры представляют собой мощную движущую силу эстетического, морально-этического, культурно-просветительского и патриотического воспитания детей. Их педагогическое значение заключается в том, что они являются результатом воспитательных усилий народа на протяжении многих веков, и в качестве общего воспитательное средство передаются из поколения в поколение [3]. Вместе с этим игры оказывают общее оздоровительное воздействие на организм школьников.

Кроме того, подвижные игры и упражнения способствуют перестройке и безопасному переживанию основных психических процессов ребенка, его ощущений. Создавая воображаемые ситуации, перевоплощаясь в образы различных героев, ребенок создает мир, в котором органично сочетается реальное и фантастическое.

Для успешного внедрения подвижных забав в учебно-воспитательный процесс необходимо внимательно изучить содержание, детали, правила и другие вербальные компоненты, сопровождающие процесс игры. Двигательные действия должны быть тщательно продуманы и хорошо отработаны самим педагогом. В тоже время важно выучить слова, мелодию, четко и доступно объяснить детям правила

ігри. Ігру можна останавлювати тільки в тому випадку, коли більшість учасників допускають помилки і виникає надмірна, необґрунтована емоційність, або ж втома.

Крім того, не менш важливо подбати про ігрове місце, оскільки воно повинно бути виключно безпечним. Педагоги повинні враховувати індивідуальні особливості дітей при виборі лідера ігри. Об'єктивна оцінка поведінки дитини в час ігри важлива для виховання позитивних моральних і волевих якостей. Тому педагогам необхідно чітко аргументувати своє ставлення до тих або інших дій учасників, переконувати їх у правильності. Це запобігає негативним проявам в поведінці дітей, зменшує надмірну емоційність, виключає бажання в них одержати перемогу нечесно.

Важливо навчити школярів активному суперництва, адекватній оцінці власних дій, самоконтролю; навчити діяти в різних ситуаціях; розвинути їх здатність до власного творчості; стимулювати схильність до вдосконалення себе.

Таким чином, українські народні подвижні ігри, з нашої точки зору, надзвичайно важливі для формування особистості, оскільки несуть в собі високий освітньо-виховний потенціал.

Список використаних джерел:

1. Воробей В. Народні ігри і забави. Івано-Франківськ, 1992. 130 с.
2. Мудрик С.Б. Ефективність застосування національних подвижних ігор на уроках фізичної культури в початковій школі : автореферат. дис. канд. пед. наук. Луцьк, 1999. С. 13.

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Петровська А.М.

вихователь-методист,

Попільнянський ДНЗ «Чебурашка»

Попільнянського району Житомирської області

РОЛЬ БАТЬКІВ У ЗАЛУЧЕННІ ДІТЕЙ ДО НАРОДОЗНАВСТВА

Усе найкраще, що є на землі, починається з сім'ї. Без неї, як без природи, людство обійтися не може. Мамина ласка, бабусина доброта, дідусева мудрість, тепло хатнього затишку у колі рідних на все життя залишають глибокий слід у душі та серці кожної дитини. Українська сім'я є першою школою національного виховання, світлицею моральних чеснот, формування пошани до рідної мови, народних звичаїв.

На думку К.Д. Ушинського, виховання не треба вигадувати, бо воно існує в народі стільки віків, скільки існує сам народ, з ним народилося, з ним зросло, відобразило в собі всю його історію і всі його якості. Сьогодні назріла потреба для батьків глибоко вивчати українську етнопедагогіку, відновити народне виховання дітей з метою збереження нації, забезпечення духовної єдності поколінь. Невипадково в народі кажуть: «Якщо твої плани розраховані на рік – сій жито, якщо твої плани розраховані на десятиліття – саджай дерева, якщо твої плани розраховані на віки – виховуй дітей» [1, с. 4].

З перших днів появи дитини на світ сім'я покликана готувати її до життя та практичної діяльності, в домашніх умовах забезпечити розумну організацію її життя, допомогти засвоїти позитивний досвід старших поколінь, набути власного досвіду поведінки й діяльності.

Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група мають свої традиції, звичаї, обряди та свята, становлення яких відбувалося протягом багатьох століть. Традиції – це ті найміцніші елементи, що об'єднують і цементують окремих людей в один народ в одну націю, підтримуючи її цілісність та зв'язок між поколіннями. Народні традиції охоплюють усі сфери людського життя, регулюючи сімейні та суспільні відносини. Українська родинна система виховання, яка історично склалася

протягом багатьох віків нашим народом, головним об'єктом виховання визначає дитину, а суб'єктами – батьків, родину, громадськість. У результаті виховних дій мільйонів людей сформувався певний педагогічний досвід, який згодом викристалізувався у велику педагогічну мудрість – народну педагогіку. Отже, народна педагогіка є сумою здобутих народом знань і вмій у справі виховання і навчання. Цілі, завдання і засоби народної педагогіки відображені у фольклорі (казках, легендах, приказках, піснях), а також іграх, мистецтві, музиці, святкових обрядах і традиціях трудового і сімейного виховання.

Родина закладає фундамент вихованості, який визначається особливою міццю, бо будується на ґрунті глибоких емоцій, любові між батьками і дітьми, теплих кровних відносин. Педагогічний ідеал народної педагогіки – сім'я повна, багатодітна, зі сприятливою для виховання дітей педагогічною атмосферою [3, с. 10]. Виростаючи в родинній атмосфері добра, моральних чеснот дитина формується як гармонійно розвинута особистість. Головна мета сімейного виховання – сформувати справжню людину, наділену найкращими людськими якостями: високоморальну, здорову тілом і душею, сильну розумом.

Засобом досягнення головної мети народного виховання є народні традиції, які передаються з покоління в покоління, змалку формуючи у дитини необхідні якості та звички. Основою виховання є праця. Існує родинна традиція, за якою кожний член сім'ї, в тому числі й дитина, обов'язково трудиться, бере на себе частину загальних турбот та обов'язків. Величезний вплив на дитину справляють домашня обстановка, побут у сім'ї, тому існують естетичні традиції, які привчають дитину любити та берегти красу, шанувати рідний дім та батьків.

Родинна обрядовість, яка виступає засобом саморегуляції людського життя. Родинні обряди охороняли цінність сім'ї, зберігали святість людських стосунків.

Родинне правильне виховання служить для наслідування у всіх прийдешніх поколіннях. Українська родина, як виховна організація володіє великим педагогічним потенціалом, який має бути плідно використаний у сучасному вихованні. Народні традиції та обряди мають бути використані у навчанні, побудованому на народознавчій основі. Новий підхід у вивченні народознавства – актуальна потреба сучасної дидактики, органічна потреба духовного відродження української нації.

Наші предки славили силу і міць, велич і красу своєї родини, оспівували її високі моральні якості в піснях, прислів'ях, приказках: «Свого роду не цурайся», «Нема краще в світі, як рідня», «Від родини йде життя людини», «Без сім'ї нема щастя на землі» [5, с. 11]. Українці розглядали сім'ю, як святиню, а виховання дітей, як святий обов'язок батьків.

Століттями склалися традиції сімейного виховання, вироблялися основні його принципи, серед яких народна педагогіка головну роль відводила трудовому вихованню, як першооснові життя суспільства. («У праці – краса людини»). У народі застерігали: неробство веде до нещастя. Потреба і уміння працювати – це те найкраще і найцінніше, що можуть залишити батьки своїм дітям. Трудове виховання становить основу народної педагогіки («Без труда немає плода»). Навіть народження дитини народною свідомістю сприймалося як прихід на світ нового трудівника чи трудівниці. Тому найперші магічні дії, коли дитина побачила світ, були спрямовані на те, щоб прищепити їй працелюбність. Зав'язуючи пуповину хлопцеві, баба-повитуха бажала, щоб той «книжку читав і дрова рубав», а дівчинці – «аби хліб жала, на сорочку пряла». У вихованні дитини брала участь вся сім'я. Перебуваючи у сімейному колі, дитина була предметом виховання і водночас суб'єктом засвоєння традиційних норм співжиття родинних взаємин.

Ефективність виховання дітей у сім'ї залежить від її непорушного авторитету, подружній вірності, любові до дітей і відданості обов'язку їх виховання, материнському покликанні жінки, піднесенні ролі батьків у створенні та захисті домашнього вогнища, забезпеченні на їх прикладі моральної підготовки молоді до подружнього життя.

Родина є благодатним середовищем для виховання народознавчих засад: національної свідомості, почуттів і переконань у дітей.

В своїх працях В. Сухомлинський зазначав: «Виховує, звичайно, сім'я в цілому, її загальний дух, культура людських стосунків. Але хто творить цей дух, цю культуру? Звичайно ж, батьки. Без батьківської мудрості нема виховуючої сили сім'ї. Батьківська мудрість стає духовним надбанням дітей; сімейні стосунки, побудовані на громадянському обов'язку, відповідальності, мудрій любові й вимогливій мудрості батька й матері, самі стають величезною виховуючою силою. Але ця сила йде від батьків, у них – її коріння і джерело» [4, с. 9].

Народна мудрість свідчить: «Які мамка й татко, таке й дитятко», «Яке дерево, такі його квіти; які батьки, такі й діти» [5, с. 11].

Українська родинна педагогіка акцентує на тому, що батьки повинні піклуватися і дбати про своїх дітей, бачити в них особистість. Тоді й діти шануватимуть і піклуватимуться про своїх батьків. Як зазначає С. Русова у своїй книжці «Дошкільне виховання» ефективному вихованню дитини сприяє приємна атмосфера, піднесене почуття, і вона радить: «якнайбільше ухилиймося від критики, бо вона шкідливо відбивається на дитині» [2, с. 26].

Батьки є першими вихователями дитини дошкільного віку. У сім'ї, закладаються коріння, з якого виростають потім гілки, квіти, плоди. Сім'я – це джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави. На моральному здоров'ї сім'ї будується педагогічна мудрість школи.

Отже, як зазначала С. Русова у своїх працях, що міцнішою нацією в наш час (це відповідає реаліям і сьогоdnішнього дня) виявляє себе та, яка краще за інші вичерпала у вихованні свої глибокі національні скарби і дала вільний розвиток національній психології. Національне виховання виробляє у дитини не подвійну хистку мораль, а сприяє формуванню міцної цілісної особистості. «Мало ще мати вихователів з відповідною науковою підготовкою, треба, щоб усе громадянство розуміло велику вагу виховання й утворювало найкращі задля цього умови» [2, с. 24].

Список використаних джерел:

1. Лозинська Є.Ф. Українське народознавство дітям дошк. Віку : Метод. посібн. для дошк. закл. Львів: Оріяна – Нова, 2008.
2. Русова С.Ф. Вибрані педагогічні твори. Київ : «Освіта», 1996.
3. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка : навчальний посібник. Київ : ІСДО, 1996. 288 с.
4. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. Київ, 1979. С. 21.
5. Українські прислів'я та приказки. Київ : Т-во «Знання», 1992. 96 с.

Наукове видання

**МЕХАНІЗМИ СУЧАСНОГО
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ**

**МАТЕРІАЛИ
II НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Контактна інформація організаційного комітету:
73005, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 20.10.2020. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 5,81. Тираж 100. Замовлення № 1020-247.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.